

Neljäs kokouspäivä 8. kesäkuuta 1975

NELJÄNNEN KOKOUSPÄIVÄN AVAUS

Puhetta johti Keijo Liinamaa ja sihteereinä toimivat Juhani Hietanen, Risto Savolainen ja Martti Åberg.

Puheenjohtaja: Hyvää huomenta arvoisa puoluekokous.
Kokous jatkuu.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: On löydetty kukkaro. Sen saa noutaa tuntomerkkejä vastaan kokouskansliasta. Joka tuntee mielenkiintoa asiaa kohtaan, käyköön siellä.

Merkittiin.

MUUTOS PUOLUEKOKOUSEDUSTUKSEEN

Puheenjohtaja: **Puoluekokousedustaja Hemmo Laitinen Keski-Suomesta on vakavasti sairastunut, joten järjestävä valio-kunta ehdottaa, että hänen varaedustajalleen Eino Saariselle, joka on paikalla ja johon ollaan parhaillaan ottamassa yhteyttä, myönnettäisiin kokousedustus. Samalla poistetaan tämä kokousedustus Hemmo Laitiselta, koska hän ei voi enää osallistua tähän kokoukseen. Voitaneen hyväksyä tämä.**

Kokousedustusoikeus Keski-Suomen piiristä myönnettiin Eino Saariselle Hemmo Laitisen sijaan.

VALIOKUNTIEN ESITYKSIÄ

Sääntövaliokunnan mietintö esityksistä 116—127

Puheenjohtaja: Jatketaan sääntöjen käsittelyä. Vuorossa ovat sosialidemokraattisen piirin mallisäännöt. Asia on esitelty puoluekokousesityksiä koskevassa kirjassa sivulta 283 eteenpäin. Myös nämä säännöt käsitellään pykälittäin.

Sosialidemokraattisen piirin säännöt

1—9 § hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti.

10 § hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

11—12 § hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti.

Sosialidemokraattisen piirin mallisäännöt oli loppuun käsitelty.

Sos.-dem. kunnallisjärjestöjen säännöt

1—7 § hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti.

8 §:n 1 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

8 §:n 2 momentti hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

8 §:n 3 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

9 § hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

10 §:n 1 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

10 §:n 2 ja 3 momentit hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

11 § hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

12 § hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

13—22 § hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

Puheenjohtaja: Sos.-dem. kunnallisjärjestön säännöt on loppuun käsitelty.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puolueosaston säännöt

1 §

Keskustelu:

Puheenjohtaja: 1 §:ään on pyydetty puheenvuoroja. Ensimmäisen on pyytänyt Jussi Pikkusaari. Haluatko käyttää sen?

Jussi Pikkusaari (Helsinki): Toveri puheenjohtaja! Asia ratkaistiin jo eilen.

Artturi Kyllönen (Oulu): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Ennen kuin käydään yksityiskohtaisesti käsittelemään osaston sääntöjen pykälää, haluan tiedustella selvennystä eräisiin kohtiin. En tee esityksiä, mutta saanen tiedustelumieleessä puuttua asiaan jo heti näin alussa.

11 §:ään on sääntövaliokunta ottanut kantaa ja tehnyt pienen muutoksen. 1 momentissa sanotaan: »Äänestykset tapahtuvat avoimesti.» Tiedustelin, miksi tällainen selventävä kohta poistettiin tästä momentista, sillä käsitykseni mukaan kaikki muut päätökset tehtäen avoimesti, äänestykset, paitsi vaalit. Ainakin kunnalliselämässä päätökset ovat avoimia ja vaaleissa vain käytetään suljettua lippuäänestystä, niin kuin 2 momentti mainitseekin.

3 momentissa sanotaan, miten äänten jakautuessa ratkaistaan lopullinen tulos. Siinä mainitaan »paitsi vaaleissa ja suljetussa lippuäänestyksessä». Voidaanko muissa asioissa käyttää suljettua lippuäänestystä?

Puuttuisin vielä 13 §:n 4 kohtaan. Puolueosaston kevätkokouksen asiana on valita puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä muut johtokunnan jäsenet ja kuitenkin sanotaan 14 §:n 4 momentissa, että »johtokunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään puolet muista jäsenistä on läsnä». Jos esimerkiksi kokouksessa puheenjohtaja ryhtyy laskemaan, että siellä on varapuheenjohtaja, joka myös voisi olla läsnä puheenjohtajan ominaisuudessa, mutta yksi puuttuu siitä puolesta muita jäseniä, onko kokous siinä tapauksessa päätösvaltainen?

Kun tässä mainitaan nimenomaan puolet muista jäsenistä, eikö varapuheenjohtajaa voida laskea päätösvaltaisuutta todettaessa.

Sitten 15 § 6 kohta. Täällä sanotaan: »huolehtia siitä, että puolueosaston jäsenistä pidetään yhdistyslain 5 §:n mukaista yhdistysluetteloa, josta jäsenen henkilötietojen lisäksi käy selville kunkin jäsenen suorittamat jäsenmaksut sekä muut sellaiset seikat, jotka tavalla tai toisella vaikuttavat asianomaisen henkilön oikeuksiin puolueosastossa tai puolueessa.» Nythän on menty tietokonekäsitteilyyn. Sieltä tulevat jäsenluettelot, mak-suluettelot, silloin kun jäsenmaksut on maksettu. Tosin vielä pidetään kortistoa eli rekisteriä osastoissa. Jos sattuisi olemaan niin tunnollinen sihteeri tai jäsenkirjuri, että hän vielä tätä koh-taa tulkitessaan pitäisi uutta luetteloa, ilmeisesti, ja tuhartaisi jäsenmaksut luetteloonsa, kuka on maksanut ja kuka ei. Tässä tapauksessahan on puoluetöimiston asia huolehtia siitä, että

luettelo tulisi puolueosastolle silloin kun jäsenmaksut maksetaan, ja tämä kai riittänee tuoksi luetteloksi lukuunnottamatta kortistoa, johon ei tietääkseni laiteta jäsenmaksuja jokaisesta maksukerrasta.

Tiedustelen tälläkin kohtaa, onko jäänyt ajasta jälkeen tämä pykälän kohta, vai olisiko siinä jotakin selventämistä syytä tehdä? Kiitoksia!

Per-Erik Försars (sääntövaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Toveri Kyllösen kysymyksiin!

Ensinnäkin 11 §:ään on lisätty sen 3 momenttiin nämä sanat: »ja suljetussa lippuäänestyksessä.» Tämä on nimenomaan rekisteriviranomaisen tekemä lisäys. He vaativat jostain syystä tällaista lisäystä. Kun tämä tähän lisättiin, havaittiin, että tämä oli ristiriitainen 1 momentin sanonnan mukaan, jossa sanotaan, että äänestykset tapahtuvat avoimesti. Näin ollen sääntövaliokunta päätyi siihen, että 1 momentista tuo oli jätettävä pois.

Äänestykset voivat näin ollen tapahtua joko avoimesti taikka suljettuna lippuäänestyksenä.

Mitä tulee tämän 13 §:n määräyksiin osaston johtokunnan päätösvaltaisuudesta, tämä on tulkittava niin, että silloin kun puheenjohtaja on paikalla, varapuheenjohtaja luetaan jäseniin. Hän on puheenjohtaja vasta silloin, kun varsinainen puheenjohtaja on poissa. Näin ollen Kyllösen esittämää probleemaa ei käytännössä synny.

15 § 6) kohta: Kyllönen tiedustelee, miksi on vaadittu jäsenluetteloon näitä merkintöjä. Tämä seikka taas johtuu yhdistyslain 5 §:stä, joka on tuossa mainittukin, ja joka vaatii, että nämä merkinnät tehdään nimenomaan puolueosaston jäsenluetteloon, ja näin ollen ei voi muodollisesti tätä tehtävää siirtää puoluetoimistolle. Miten tämä käytännössä sitten pelaa, niin se on sitten toinen juttu.

Puheenjohtaja: Toveri Kyllönen, riittääkö tämä selvitys? Selvitys riitti.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Käsitellään Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puolueosaston säännöt.

1—3 § hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

4 § 1 ja 2 momentit hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

3 momentti hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

4 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

5 ja 6 momentit hyväksyttiin puolue toimikunnan ehdottamassa muodossa.

5—9 § hyväksyttiin puolue toimikunnan ehdottamassa muodossa.

10 §:n 1 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

2—5 momentit hyväksyttiin puolue toimikunnan ehdottamassa muodossa.

11 §:n 1 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

2 ja 3 momentit hyväksyttiin puolue toimikunnan ehdottamassa muodossa.

12—17 § hyväksyttiin puolue toimikunnan ehdottamassa muodossa.

18 § hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

19—22 § hyväksyttiin puolue toimikunnan ehdottamassa muodossa.

Puheenjohtaja: Puolueosastoja koskeva sääntöjen kohta on loppuun käsitelty.

Ohjesääntö sosialidemokraattisen puolueen kunnallista toimintaa varten

Puheenjohtaja: Tähän kohtaan on pyydetty eräitä puheenvuoro ja. Ensimmäinen toveri Heikki Tanninen, hänen jälkeensä Mikko Pekkonen. Onko Tanninen paikalla? Ei ole. Onko Pekkonen paikalla? Ole hyvä!

Mikko Pekkonen (Kymi): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Ensimmäiseksi huomauttaisin, että toveri Tannisen puheenvuoro oli minun jälkeeni pyydetty ja tarkoitti kannattavaa puheenvuoroa minulle. Hän ei ole vielä salissa.

Hyvät toverit. Me käsittelemme erittäin tärkeää asiakirjaa, joka koskee aika pitkälle sitä, millä tavalla puoluesopu tässä meidän järjestökasittelyssämme säilyy, ja tämä ohjesääntö on erittäin tarpeellinen ja tulen esittämään erään pienen poiston. Haluaisin muutamain sanoin perustella, minkä takia me tulemme näin tärkeää asiakirjaa, jota on varmasti huolellisesti yritetty käsitellä valiokunnassa, ja myös esitystä tehtäessä, käsittelemään.

On nimittäin niin, että tässä aika pitkälle määritellään ryhmätoiminta. Aikaisemmin eräissä puheenvuoroissa vaadittiin jopa käsittelyä puolueen jäsenen oikeuksista eikä vain velvollisuuksista. Ryhmätoiminnassa jokainen puolueen jäsen tuntee olevansa tasavertainen ja käyttävänsä hänelle suotua oikeutta vallankäyttäjänä, demokraattista oikeutta, mutta tuntee ryhmän jäsenenä olevansa toisiin ryhmän jäseniin verrattuna tasavertainen. Tämä on hyvin huolellisesti tarkasteltava asia, ja me ymmärrämme sen varmasti. Sääntövaliokunnan puheenjohtaja täällä hyvin perusteli sitä, että sääntövaliokunta on joutunut jossain määrin tarkastelemaan myös lainsäädännön perusteella, että nämä säännöt nyt voitaisiin saada läpi, jottei tarvitsisi tuoda niitä tänne uudelleen. Tämä on perusteltu näkökohta, ja me ymmärrämme, että tämä 15 §, josta minä puhun, on muotoiltu sillä tavalla, että se menisi nykyisen lainsäädännön perusteella läpi, ja me hyväksymme tämän näkökohdan, joka on tietysti pakkokin hyväksyä. Mutta kun ajattelempa tätä, tässähän on sellainen pykälä, jossa sanotaan 1 momentissa, että »Ryhmän ja sen jäsenen on valtuustossa ja muissa kunnallisissa elimissä noudatettava puolueen kunnallispoliittista ohjelmaa, kunnallisjärjestöjen edustajiston päätöksiä tai viimeksi mainittujen puuttuessa ryhmän päätöksiä.«. Tämä 1 momentti on aivan oikea. Tähän me kaikki varmasti varauksetta yhdyimme. Tässä korjatussa 2 momentissa sanotaan, että »Sosialidemokraattisen virkamiehen tulee pyrkiä noudattamaan 1 momentin määräyksiä.«. Tässä on sääntövaliokunta korjannut, että »Sosialidemokraattisen puolueen jäsenen tulee...«. Me, jotka emme ole virkamiehiä, katsomme, että me olemme eriarvoisessa asemassa. 1 momentissa sanotaan selvästi, että toisten tulee noudattaa ryhmän päätöksiä, mutta 2 momentissa vain pyrkiä niitä noudattamaan. Joku voi sanoa, että tämä on sanasaivartelua, mutta jos tulee semmoinen konflikti, silloin tämä 2 momentti on se pykälä, johon tämä konfliktin tekijä yleensä nojaa, jos sattuu tällainen. Näitä tulee perin harvoin, mutta silloin se on vaikea. Silloin etsitään näitä. Usein tuo virkamies tuntee parhaiten ne ohjesäännöt ja lait, mihin hän aina nojaa rivetessään jostakin ryhmän päätöksistä. Me Kymen piirissä sen vuoksi katsomme, että tämä 2 momentti tulisi poistaa, sillä 1 momentti määrittelee jokaiselle ryhmän jäsenen velvollisuudet. Me ymmärrämme, että tämä voi olla jonkin lain tai jonkin vastainen. Totta kai mekin noudatamme lakeja ja ohjesääntöjä. Me yritämme niitä aina muuttaa perustuslaillisessa järjestyksessä, me yritämme muuttaa jopa perustuslakeja, mutta niin kauanhan

mekin noudatamme näitä lakeja ja ohjesääntöjä. Sen takia me katsomme, että helpompi on poistaa tämä momentti. Tässä on eräs toinen tärkeä asia. Ryhmä käyttää mandaattiinsa kuuluvaa valtaa valitessaan monessa tapauksessa eräitä henkilöitä tehtäviin, ja jos se huomaa, että joku ryhmän jäsen ei ole sosiaalidemokraattisen hengen mukainen, hänet voi jättää valitsematta. Sen takia Kymen piiri esittää, että tämä 15 §:n 2 momentti poistettaisiin tarpeettomana.

Heikki Tanninen (Kymi): Toveri puheenjohtaja! Kun kunnallistoimikunnassa tai kunnallisjärjestön edustajistossa tehdään kunnallista toimintaa koskevia päätöksiä, niin eivät nämä päätökset voi olla voimassa olevien kunnallislakien vastaisia. Mielestäni tässä kohdin ei ole ristiriitaa, etteikö myös virkamiehiä velvoiteta noudattamaan puolueen kunnallista toimintaa varten laadittua ohjesääntöä, ja sen johdosta kannatan toveri Pekosen tekemää esitystä, että 15 §:n toinen kappale poistettaisiin tästä ohjesäännöstä.

Per-Erik Förars (sääntövaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Se, että virkamiesten kohdalla on tässä käytetty tällaista lievempää, vähemmän velvoittavaa sanontaa, johtuu siitä, että virkamies on erityisesti virkatoimissaan sidottu virkamieslainsäädäntöön, kuuliaisvelvollisuuteen. Hänellä on virkavastuu, joka aiheuttaa sen, että tietyissä tilanteissa hänen on pakko mennä meidän järjestyspäätöksiä vastaan.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Asianomainen muutosehdotus otetaan käsiteltäväksi 15 §:n kohdalla.

1—3 § hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

4 §:n 1 ja 2 momentit hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

3 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdotuksen mukaisesti.

5 § hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

6 §:n 1 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

2 ja 3 momentit hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

7—14 § hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

15 § 1 momentti

Puheenjohtaja: 15 §:n 1 momentti voitaneen hyväksyä sellaisenaan.

Hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa.

15 § 2 momentti

Puheenjohtaja: 15 §:n kohdalla Mikko Pekkonen Heikki Tannisen kannattamana on tehnyt ehdotuksen, että 2 momentti poistettaisiin. Tästä asiasta on suoritettava äänestys.

Äänestys päätettiin toimittaa.

Äänestysesitys

Puheenjohtaja: Teen seuraavan äänestysesityksen. Ne, jotka kannattavat saantövaliokunnan ehdottamaa muotoa, äänestävät »jaa». Jos tämä ehdotus saa 2/3 enemmistön, raukeavat... — anteeksi, tässä riittää yksinkertainen enemmistö. —

Ne, jotka kannattavat saantövaliokunnan ehdottamaa muotoa, nostavat ensin korttinsa.

Ääntenlaskijat ensin paikalle, muutoin systeemi ei toimi. Toiset ääntenlaskijat hoitavat yläpuolen ja toiset alapuolen.

Edelliset äänestysesitysten alut peruutettiin.

Koeäänestys

Puheenjohtaja: Asiassa voitaneen ensin suorittaa koeäänestys, jotta voidaan nähdä tilanne suunnilleen ennakkoon.

Päätettiin toimittaa koeäänestys.

Koeäänestys ja päätös

Puheenjohtaja: Ne, jotka kannattavat saantövaliokunnan ehdotusta, nostavat ensin korttinsa.

Kortit nostettiin.

Puheenjohtaja: Kortit alas! — Sen jälkeen nostavat korttinsa ne, jotka kannattavat Pekkosen ehdotusta.

Kortit nostettiin.

Puheenjohtaja: Saantövaliokunnan ehdotus näyttää saavan selvän enemmistön. Haluaako Pekkosen, että suoritetaan varsinainen äänestys.

Mikko Pekkonen (paikalta): Tyydymme aina demokratiaan!
Puheenjohtaja: 15 §:n 2 momentti hyväksyttäneen siis sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Hyväksyttiin.

16 §:n 1 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

2 ja 3 momentit hyväksyttiin puoluetolimikunnan ehdottamassa muodossa.

17—20 § hyväksyttiin puoluetolimikunnan ehdottamassa muodossa.

21 § hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

22 ja 23 § hyväksyttiin puoluetolimikunnan ehdottamassa muodossa.

Puheenjohtaja: Ohjesääntö sosialidemokraattisen puolueen kunnallista toimintaa varten on näin kokonaisuudessaan hyväksytty.

Todettiin.

Järjestöriitaa koskeva menettely tapaohjesääntö

Puheenjohtaja: Seuraavana on järjestöriitaa koskeva menettelytapaohjesääntö. Tähän on pyydetty puheenvuoroja.

Keskustelu:

Olli Ojala (Helsinki): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Mielestäni järjestöriitaa koskevan menettelytapaohjesääntö 3 §:n 1 momentti on tarpeeton, koska puoluetolimikunta sovintolautakuntaa asettaessaan joka tapauksessa pystyy täysin punnitsemaan jäsenten näkemyksen ja kyvyn toimia tällaisessa elimesä. Ehdotan, että 3 §:n 1 momentti poistetaan.

Puheenjohtaja: Seuraava puhuja Arvo Tuominen, Uusimaa. Ei ole paikalla. Sitten Hannu Mäkinen.

Hannu Mäkinen (Keski-Suomi): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! 3 §:n 1 momentti on mielestäni muotoilultaan tulkinnanvarainen. Siinä todetaan, että sovintolautakunnan jäsenten tulee edustaa vakiintunutta puoluetoliminnassa hyväksyttyä sosialidemokraattista näkemystä. Tämän tulkinnanvaraisuuden vuoksi pidän 1 momenttia tarpeettomana ja kannatan Ojalan ehdotusta.

Puheenjohtaja: Onko keskustelu järjestöriitaa koskeva ohjesäännöstä päättynyt? Vielä on puheenvuoro sääntövaliokunnan puheenjohtajalle.

Per-iErik Förrars (sääntövaliokunta): Toveri puheenjohtaja. Sanonta, että »Sovintolautakunnan jäsenen tulee edustaa vakiintunutta puoluetoimikunnassa hyväksyttyä sosialidemokraattista näkemystä», lähtee siitä, että valmisteluvaiheessa ajateltiin, että sovintoelimestä jäsenenä pitäisi olla mieluummin puolueen vanhimpia jäseniä, joilla on jo mieluummin pitkäaikainen kokemus puolueen toiminnasta. Tämä on ajatus, kuten ennen vanhaan tuomarit olivat vanhoja harmaita partoja; vähän tähän suuntaan ajatukset liikkuvat. Tässä ei ole takana, niin kuin joku ehkä voisi ajatella, se näkemys, että tämä jakautuisi joidenkin ideologisten rajalinjojen mukaan. Tässä on kyllä lähinnä vaan ajateltu, että pitäisi olla pitkäaikainen jäsenyys mieluummin tällaisilla sovintolautakunnan jäsenillä.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Tehty muutosesitys otetaan käsiteltäväksi 3 §:n kohdalla.

Puoluekokous siirtyi käsittelemään ohjesääntöä pykälä pykälältä.

1 ja 2 § hyväksyttiin esitetyssä muodossa.

3§

Puheenjohtaja: 3 §:n kohdalla on **Olli Ojala Hannu Mäki-sen kannattamana tehnyt ehdotuksen, että 3 §:n 1 momentti poistettaisiin.** Asiasta on suoritettava äänestys.

Pyydän ääntenlaskijoita paikalle.

Koeäänestys

Puheenjohtaja: **Voidaanko hyväksyä ensin menettelytavaksi se, että katsomme koeäänestyksellä,** miltä tilanne näyttää, ja vasta tarvittaessa menemme varsinaiseen äänestykseen?

Päätettiin toimittaa koeäänestys.

Koeäänestys ja päätös

Puheenjohtaja: Pyydän niitä, jotka kannattavat sääntövaliokunnan ehdotusta, nostamaan ensin edustajakorttinsa.

Näin tapahtui.

Puheenjohtaja: Sen jälkeen ne, jotka kannattavat Ojalan tekemää ehdotusta.

Näin tapahtui.

Puheenjohtaja: Selvä vähemmistö. Haluaako Ojala varsinaista äänestystä?

Olli Ojala (paikalta): En halua.

Puheenjohtaja: Voitaneen todeta, että 3 § hyväksytään sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Todettiin.

4 §:n 1 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

2 momentti hyväksyttiin puolueitoimikunnan ehdottamassa muodossa.

3 momentti hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

5 § hyväksyttiin puolueitoimikunnan ehdottamassa muodossa.

6 § hyväksyttiin sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Esitys 117. Puolueen sääntöjen muutos, hyväksyttiin sääntövaliokunnan tekemin huomautuksin.

Esitys 118. Muutos puolueen sääntöihin, hyväksyttiin puolueitoimikunnan lausunnon mukaisesti.

Esitys 119. Puoluekokouksen edustusperusteet, hyväksyttiin puolueitoimikunnan lausunnon mukaisesti.

Puheenjohtaja: Esitykset 120 ja 121 ovat tulleet käsiteltyiksi sääntöesityksen yhteydessä. Todettaneen tämä.

Todettiin.

Esitys 122. Muutos kunnallisjärjestön sääntöihin, hyväksyttiin puolueitoimikunnan lausunnon mukaisesti.

Puheenjohtaja: Esitys 123 on käsitelty sääntöesityksen yhteydessä. Samalla viitataan hyväksytyyn ponteen.

Todettiin.

Esitys 124. Muutos kunnallisjärjestön sääntöihin, esitys 125. Muutoksia puolueosaston sääntöihin, esitys 126. Muutosehdotus puolueosaston sääntöihin, esitys 127. Muutos kunnallislispoliittiseen ohjesääntöön, hyväksyttiin puolueitoimikunnan lausunnon mukaisesti.

Puheenjohtaja: Sääntövaliokuntaa koskevat esitykset on muilta osin loppuun käsitelty, paitsi mikä koskee eilisessä käsittelyssä sääntövaliokunnalle siirrettyä tarkistustoimenpidettä.

Merkittiin.

Puheenjohtaja: Ehdotan jo tässä vaiheessa, että liittyen sääntöihin päätettäisiin antaa valtuudet oikeusministeriön vaatimia laista johtuvia korjauksia varten ja että säännöt siinä muodossa, kuin ne on hyväksytty, otetaan tämän pöytäkirjan erilli-

seksi liitteeksi, koska tämä helpottaa varsinaista tarkistusmenetelyä.

Voitaneen siis antaa puoluetoimikunnalle valtuudet tarvittavien muutosten ja korjausten tekemiseen,

(Liitteet C—11)

Hyväksyttiin.

Puhetta ryhtyi johtamaan Kalervo Aattela.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Sääntövaliokunta kokoontuu välittömästi.

Merkittiin.

Talousasiain valiokunnan mietintö esityksistä 128—130

Puheenjohtaja: Otetaan käsiteltäväksi talousasiain valiokunnassa valmisteltavina olleet esitykset 128—130. Asian esittelee talousasiain valiokunnan puheenjohtaja Matti Kuusio.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Matti Kuusio (Satakunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Talousasiainvaliokunta, niin kuin muutkin valiokunnat, on joutunut istumaan odotettua enemmän näiden asioiden tiimoilta. Asioiden vähälukuisuudesta johtuen joka tapauksessa oli tärkeätä, että ihmisen omakohtaista asiaa eli jäsenmaksua tälle puolueelle voitiin pitkään käsitellä. Monenlaista mielipidettä esiintyi ja monenlaisista ajatuksista koostui näkemys, joka loppujen lopuksi nivoutui talousvaliokunnan esityksen taakse. Todeta täytyy, että piirien enemmistö tässä lopputiimellyksessä oli tämän paperin takana, mikä teille esitettiin. Se on teille jaettu, minä en rupea sitä teille lukemaan. »Jäsenmaksuasiat pikkusen korotettuina» puoluetoimikunnan esityksen mukaisesti on tähän painettu. Talousvaliokunta tämän asian esittelee, tosin ei yksimielisenä, mutta kuitenkin enemmistön kantana — johon piirien enemmistö on yhtynyt — ja se toivoo tämän asian saatettavaksi päätökseen.

Sihteeri tässä tiedustele, että siitä huolimatta vaikka se on teille jaettu, pitäisikö se lukea. Sen tähden luen esityksen 128. Puolueen jäsenmaksut.

Talousasiain valiokunta yhtyy puoluetoimikunnan esitykseen yhtenäisjäsenmaksuun siirtymiseksi. Valiokunta edellyttää **kuiten-**

kin, että jäsenmaksuja vuosittain jaettaessa periaatteena on perus- ja piirijärjestöjen sekä puolueen keskeinen kolmijako, johon sisällytetään kunnallisjärjestön osuus kutakin osapuolta yhtäläisesti rasittaen. Jäsenmaksujen jakoperusteesta päätettäessä tulee lähtökohtana olla, etteivät eri osapuolten osuudet markkamääräisesti alene. Niin ikään valiokunta esittää, että nuorisotuki olisi vähintään 2 markkaa vuodessa jäsenestä.

Samalla puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan tutkimaan mahdollisuudet siirtyä tulojen mukaiseen jäsenmaksuun ja luomaan valmiuden tämän toteuttamiseen seuraavan puoluekokouksen jälkeen.

Mitä jäsenmaksun suuruuteen tulee, valiokunta on jäsenmaksun korottamisen kannalla, mutta esittää puoluetoimikunnan tavoitteen saavuttamista kolmessa eri vaiheessa. Näin ollen valiokunta esittää puoluetoimikunnan esityksen 1, 3 ja 4 ponsien hyväksymistä sellaisinaan ja 2 ponnin seuraavassa muodossa:

»että yhtenäismaksu on vuonna 1976 3,50 markkaa kuukaudessa, vuonna 1977 4,50 markkaa kuukaudessa ja vuonna 1978 5 markkaa kuukaudessa».

Esitys n:o 129. Valiokunta yhtyy puoluetoimikunnan esitykseen.

Esitys n: o 130. Valiokunta yhtyy puoluetoimikunnan esitykseen.

Puheenjohtaja: Tähän asiaan on tähän mennessä pyydetty kuusi puheenvuoroa. Kun asiasta jo kertaalleen on käyty lähetekeskustelu, toivon, että puheenvuoron käyttäjät keskittyisivät tiiviisti käsittelemään talousasiain valiokunnan nyt esittämää.

Keskustelu:

Olavi Mäntylä (Pohjois-Karjala): Toveri puheenjohtaja, Hyvät kokousedustajat! Pohjois-Karjalan sosialidemokraattinen väki ymmärtää kyllä sen, että puolue tarvitsee rahaa. Ymmärrämme myös sen, että sitä rahaa on pääasiassa saatavissa jäseniltä. Kuitenkin näkisimme mielellämme, että näistä taloudellisista vaikeuksista pyrittäisiin selviämään mm. sillä, että puoluetukea pyritäisiin nostamaan. Onhan jo kokoomuspuolueen taholtakin vihjailtu, että tämä saattaisi olla mahdollista.

Edelleen olemme sitä mieltä, että puolueen talous jäsenmaksun korottamisella näin suuresti kuin sitä nyt esitetään, ei tule tuottamaan sitä tulosta, johon pyritään, vaan tämä merkitsisi sitä, että jäsenmäärä vähentyisi ja lopullinen taloudellinen tulos jäisi huonommaksi, kuin mitä puoluetoimistossa on laskettu. Ja mitä jäsenmäärän väheneminen merkitsisi puolueelle, sen jokainen meistä ymmärtää. Ainakin me siellä kehitysalueella tämän ymmärrämme.

Kun toveri puheenjohtaja pyysi lyhyitä puheenvuoroja ja selvää kannatusta, niin rohkenen esittää vastoin valiokunnan tekemää ehdotusta, että yhtenäis jäsenmaksuksi määrättäisiin vuonna 1976 3 markkaa kuukaudessa, vuonna 1977 3,50 markkaa kuukaudessa ja vuonna 1978 5 markkaa kuukaudessa.

20. Matti Keronen (Pohjois-Karjala): Toveri puheenjohtaja, Hyvät toverit! Koska puheenjohtaja pyysi, että esitykset tehtäisiin, niin yhdyin vain kannattamaan toveri Mäntylän esitystä.

Tauno Kiuru (Mikkeli): Toveri puheenjohtaja. Täällä jo Pohjois-Karjala tekikin esityksen jäsenmaksun suuruudesta, johonka aion myös minä puuttua. Pyydän saada kannattaa pohjoiskarjalaisten tekemää esitystä, että jäsenmaksut olisivat: vuonna 1976 3 markkaa, vuonna 1977 3,50 markkaa ja vuonna 1978 5 markkaa kuukaudessa.

Paavo Kinnunen (Mikkeli): Toveri puheenjohtaja, Hyvät toverit! Pohjois-Karjalan piirissä tehtiin jäsenmaksun suuruudesta selvä esitys, jota minä aion myös kannattaa, ja perustelisin vielä tätä esitystä sillä, että jos tämä nostetaan talousvaliokunnan esittämisiin lukuihin, niin tämä on mielestäni vallansiirto köyhien Pohjois- ja Itä-Suomen alueiden kustannuksella Etelä-Suomen rikkaille alueille. Tästä hyöttyy tosiaankin Etelä-Suomi, jolla on rahaa millä mällätä. Mutta meillä pohjois- ja itäsuomalaisilla on vielä se raha tiukassa. Valitettavasti kaksikin markkaa on meille rahaa. Siksi yhdyin lämpimästi siihen, että nämä luvut olisivat 3 markkaa, 3,50 markkaa ja 5 markkaa.

Jukka Mikkola (Varsinais-Suomi): Toveri puheenjohtaja, Varsinais-Suomen piiri on käsitellyt tätä asiaa myös piirin eri järjestöissä, ja siellä on käynyt täysin selvästi ilmi, että hyväksyttään sinänsä jäsenmaksun korotus, koska jäsenistö toivoo informaatiotoiminnan, koulutustoiminnan ym. puolueen taholta aloitetaan toiminnan edelleen kehittämistä, ja tämä kysyy varoja.

Tässä yhteydessä on lähdetty siitä ajatuksesta, että puoluetoimikunnan alkuperäinen ehdotus 60 markkaa vuodessa jäsentä kohti sinänsä olisi sopiva määrä, mutta jakoperuste, että kaikilta jäseniltä otetaan tämä sama summa, ei ole tyydyttänyt jäsenistöä alkuunkaan. Erikoisesti tässä on kiinnitetty huomiota siihen, että yhtenäinen samansuuruinen jäsenmaksu, näinkin korkea, aiheuttaisi jäsenistön keskuudessa vinoutumia nykyisestään. Tämä koskisi ennen kaikkea perheenäitejä, eläkeläisiä, yleisesti vähätuloisia, opiskelijoita jne.

Varsinais-Suomen piirissä on lähdetty siitä, että puolueen jäsenmaksun kohdalla tulisi puhua puolueverosta eli toisin sanoen

jäsenmaksun suuruuden tulisi perustua ansiotasoon. Niillä, joilla on pienet tulot, tulisi olla pieni jäsenmaksu, ja niillä, joilla on suuret tulot, tulisi olla suuri jäsenmaksu. Tähän on vastattu, että käytännössä tämä on hankala järjestää. Kuitenkin selvitteilyjen jälkeen on todettu, että tähän ei ole käytännössä vaikeuksia. Menettely olisi se, että jokaiselle jäsenelle postitettaisiin nimellä varustettu maksulappu ja siinä olisivat nämä maksuluokat. Jos esimerkiksi puhutaan kolmesta maksuluokasta, jotka perustuvat tuloihin, jokainen jäsen itse merkitsisi sen, mihin jäsenmaksuluokkaan itse kuuluu, ja maksaisi sen mukaan jäsenmaksunsa. Tätä vastaan on väitetty, että ainoa tämän heikkous on se, että jäsenet ilmoittaisivat tulonsa todellisia pienemmiksi. Henkilökohtaisesti en usko, että jäsenistö tässä esiintyisi kovinkaan pinnaavasti. Joka tapauksessa tällä tavoin saavutettaisiin nykyistä huomattavasti oikeudenmukaisempi lopputulos.

Näin ollen Varsinais-Suomen piiri ehdottaa, että alkuperäistä suunnitelmaa, että jäsenmaksu olisi 60 markkaa vuodessa jäsentä kohti, muutettaisiin seuraavasti:

että puolueen jäsenmaksujen kannossa siirrytään vuoden 1976 alusta sellaiseen yhtenäisjäsenmaksuun, joka perustuu jäsenten ansiotasoon ja sisältää perus-, kunnallis- ja piirijärjestön sekä puolueen jäsenmaksuosuuden,

että jäsenmaksujen suuruus vuosittain 1976—1978 määräytyy seuraavasti:

— jäsenten bruttovuosiansio alle 20 000 markkaa, jäsenmaksu 2,50 markkaa kuukaudessa eli 30 markkaa vuodessa,

— jäsenen bruttovuosiansio 20 000—40 000 markkaa, jäsenmaksu 5 markkaa kuukaudessa eli 60 markkaa vuodessa, ja

— jäsenten bruttovuosiansio yli 40 000 markkaa, jäsenmaksu 10 markkaa kuukaudessa eli 120 markkaa vuodessa,

että jäsenmaksuja vuosittain jaettaessa periaatteena on perus- ja piirijärjestöjen sekä puolueen keskeinen kolmijako, johon sisällytetään kunnallisjärjestön osuus kutakin osapuolta yhtäläisesti rasittaen ja jäsenmaksun jakoperusteesta päätettäessä tulee lähtökohtana olla, etteivät eri osapuolten osuudet markkamääräisesti alene ja että puolue neuvosto määrittelee vuosittain etukäteen kullekin osapuolelle tulevan jäsenmaksuosuuden, ja

että varhaisnuoris- ja nuorisotoiminnan tuki olisi vähintään 2 markkaa vuodessa.

Herra puheenjohtaja, toveri puheenjohtaja! Tarkoitin tällä sitä, että ainoastaan jäsenmaksuosuus muuttuisi valiokunnan ehdotuksesta ja että näin ollen vähävarainen jäsenistö saavuttaisi

oikeutensa ja mahdollistettaisiin heidän pysymisensä jäseninä ja heidän liittymisensä jäseniksi.

Pentti Lahti (Varsinais-Suomi): Toveri puheenjohtaja, Hyvät toverit! Kannatan toveri Mikkolan tekemää muutosesitystä niillä perusteilla, jotka hän selvästi esitti.

Matti Kuusio (Satakunta): Hyvät toverit. Tämä Varsinais-Suomen esitys oli pitkäänkin selvitettävänä talousvaliokunnassa. Talousvaliokunta oli yksimielinen siitä, että oikeudenmukaisuus jäsenmaksun kantoasiassa pitäisi saavuttaa, todeten kuitenkin, että tässä tilanteessa ensi vuoden alusta alkaen tätä asiaa ei voida hoitaa eikä pystytä hoitamaan sillä tavalla, että tämä systeemi pyörisi. Sen tähden tämä ponsi, jossa tämä valmius luodaan, toteutetaan seuraavan puoluekokouksen yhteydessä. Sen vuoksi toteaisin, että tämä asia pitäisi saada pois, ja kun väkisinkin tulee kaksi esitystä vastakkain, niin tämä jäsenmaksuasia vaikeudessaankin saataisiin tästä kokouksesta ulos.

Heikki Hakuli (Lappi): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Pieni leikkimielinen täsmennys: olen kaukaisten kairojen edustaja Kemijärveltä, ns. takametsien mies, kuitenkin ilman niitä metsiä, (naurua)

Tässä jäsenmaksukysymyksessä tuon teille, hyvät toverit, tuon alueen sosialidemokraattisen järjestöväen kannanotot ja rohkeuden toivoa, että te "etelän suurten keskusten osanottajat otatte huomioon meidän kannanottomme tässä asiassa. Meidän järjestöväkemme myöntää ne tosiasiat, että tämän päivän kaikkinaisen poliittinen toiminta tarvitsee yhä enenevässä määrin rahaa, puolueelta vaadittavat yhä lisääntyneet palvelut maksavat yhä enemmän ja yhteisesti poliittinen kilpailu ihmissieluista tarvitsee yhä enemmän rahaa. Mutta hyvät toverit; Raha ei yksin merkitse kaikkea. Jos niin olisi, niin kansallinen kokoomus olisi varmasti tämän maan ylivoimaisesti suurin puolue.

Tänä päivänä meidän on yhteisesti todettava, että jäsenmäärämme koko puolueessa kautta maan on nousussa. Myös Lapin piirin alueella se on kasvanut huomattavasti ollen korotukseltaan noin 40 prosentin luokkaa puoluekokousajanjaksona. Tämän myönteisen kehityksen tielle on nousemassa varmasti monia negatiivisia ilmiöitä. Jos nyt kaavaillut esitykset tässä asiassa menevät läpi ja kokonaisjäsenmaksumäärä lopullisesti nousee kuuteenkymppiin, ei näytä kovin hyvältä. Tässä yhteydessä on todettava, että Lapin piirin alueella tuo jäsenmaksu noin keskimääräisesti on 28 markan luokkaa tällä hetkellä. Puoluetoimikunnan esityksestä johtuva korotus olisi perusjärjestömme mielestä tyrmistyttävä. Se varmasti karkoittaa ja puolueessa olevia jäseniä

pois järjestötyöskentelystä. Uusien tulemien varmasti vaikeutuu ainakin niistä sosiaaliryhmistä, joita puolueemme on vannoutunut edustamaan. Näkemyksemme on, että jokainen vähäpätöinenkin puolueemme jäsenkirjan kantaja on parempi vaikuttajajaksilö asiamme eteenpäin viemiseksi kuin se, joka joutuu taloudellisten syiden vuoksi katkeroituneena jättämään puolueemme. Pelkäämme, että syytökset ja poliittinen paine yhä puoluettamme kohtaan lisääntyy tällä sektorilla, kun muistetaan, että tällä hetkellä eräässä puolueessa markkinoidaan »markalla mukaan» systeemiä. Ehkä voidaan oikeutetusti sanoa, että näin suuren markkamääräisen korotuksen myötä puolueesta tulee sen laatuinen, jossa vain pienenevä eliitti kohta määrää, ja kansan syvien riivien kannatus pienenee.

Hyvätkin johtajat ilman joukkoja tarvitsevat taustavarmistuksen voidakseen edetä eteenpäin. Henkilökohtaisesti pelkään, että liian korkeiden korotusten myötä ns. haalarin haju häviää tästä puolueesta, jota kuitenkin olisi mielestäni eräs pieni vivahdus oltava, koska kysymyksessä on työväenpuolue.

Nyt teenkin seuraavanlaisen esityksen kaikista näistä aikaisemmista esityksistä poiketen, että vuonna 1976 olisi jäsenmaksu 3 markkaa, joka päättyisi 36 markan vuosimaksuun, vuonna 1977 tämä olisi 3,50 markkaa ja edelleen vuona 1978 4 markkaa ja näin päädyttäisiin loppusummaan 48 markkaa.

Matti Laurikainen (Uusimaa): Eilen käsiteltäessä puolueen omaisuustasetta ja tilikertomusta valitettavasti se paperi oli niin lyhyen aikaa edustajien kädessä, että minä en kerinnyt siitä saaman selvää, mikä osuus puolueen jäsenmaksutuloilla on puolueen taloudenhoitoon. Työväenliikkeeseen tuntuu kuitenkin pesiytyneen ajatuksia, että on poliittinen itsemurha puhua yleensä rahasta ja esimerkiksi vaalirahoituksesta. Pitemmällä tähtäimellä ajateltuna sellainen vaalirahoitus muuttuu poliittiseksi itsemurhaksi koko puolueelle. On varaa joutua sidoksiin meille vahingollisten intressien kanssa. Mistä tiedämme, mikä on hinta, kun vaalien rahoittajana on esimerkiksi grynderi, vakuutusyhtiö tai joku muu suurpääomaa edustava rahoittaja. Tämän pitäisi kolkuttaa jokaisen työväenliikkeen ihmisen omaatuntoa. Tulevaisuudenkuvassa voidaan nähdä kaksi luottamusmiestä, toinen, jolla itsellään on rahaa ja kanttia, ja toinen, jonka suurpääoma, emmekä suinkaan me itse, valitsee, ja tätä me sosialidemokraatit emme missään tapauksessa voi hyväksyä.

Minulla on sellainen tunne, että Varsinais-Suomen piirin toverin esitys on sellainen, jonka jokainen sosialidemokraatti voi hyväksyä, sillä jos jäsenet ovat rehellisiä, niin kuin minä uskon,

jokaisen sosialidemokraattisen puolueen jäsenen olevan, tämä Varsinais-Suomen piirin esitys merkitsee sitä, että me siirrämme jäsenmaksuja kannettavaksi niiltä hyvätuloisilta sosialidemokraattisilta tovereilta, joita tässä puolueessa on paljon, vähempi-osaisten ja vähempituloisten siitä kärsimättä, sillä tässä esityksessä ei ole tarkoitus nostaa pienipalkkaisten työläisten jäsenmaksuja. Päin vastoin tässä on tarkoitus se, mitä me sosialidemokraatit olemme aina ajaneet, siirtää maksuja suurempituloisten maksettavaksi, joten lyhyesti minä ehdotan, että Varsinais-Suomen toverin esitys voitaisiin yksimielisesti hyväksyä. Kiitos.

Urho Knuutti (Lappi): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Toverini Heikki Hakuli Lapin piiristä piti tässä varsin ansiokkaan puheenvuoron niistä perusteluista, joilla me emme voi hyväksyä puoluetolimikunnan ehdotusta jäsenmaksun korottamisesta 60 markkaan. Jos puoluetolimikunnalla tuota esitystä tehdessään on ollut tarkoituksena jäsenrekisterin supistaminen, silloin se palvelee tarkoitustaan, mutta jos se haluaa säilyttää kasvonsa puolueen jäsenmääränkin suhteen maan suurimpana, jäsenmaksun korotus on samaa kuin vetäisi silmukan kaulaan. Meitä Lapin läänissä on ärsyttänyt tämä puoluetolimikunnan ehdotus lähinnä siitä syystä, että me elämme muutenkin taloudellisessa ahdinkotilassa. On muistettava, että meidän läänissämme keskimääräinen verotettava tulo ei yllä edes 6000 markkaan vuodessa. Siellä tällainen jäsenmaksujen korottaminen on sama tosiaan kuin rasvaisi narua kaulansa ympärillä. Lisäksi meillä on aatteellisuus siksi voimakasta, että kaikki perheenjäsenet, jotka vähänkin ovat sen ikäisiä, että voivat liittyä puolueeseen, ovat sen jäseniä. Kun meillä harrastetaan tuota puhdetyötä aika runsaasti, sillä tunnettuahan on, että Lapin lääni on maan lapsirikkain kunta, niin meillä on perheessä hyvin paljon jäseniä, jotka joutuvat maksamaan jäsenmaksunsa pienistä tuloista. Näin ollen pidämme välttämättömänä sitä, että jäsenmaksun korotusta ei suoritettaisi siinä mielessä, mitä puoluetolimikunta ehdottaa. Me haluamme kuitenkin osaltamme olla myötävaikuttamassa puolueen jäsenmaksun korotuksiin, mutta ainoastaan siinä muodossa, mitä täällä toveri Heikki Hakuli ehdotti, joten kannatankin hänen tekemäänsä ehdotusta.

Teuvo Kinnunen (Puoluetolimikunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Varsinais-Suomen esitys, niin kuin täällä valiokunnan puheenjohtaja Kuusio toi esiin, oli moneenkin otteeseen esillä valiokunnassa, oli piiriryhmissä, ja sen vuoksi hyvin pitkälti Varsinais-Suomen ajatukset ovat ilmeisesti tämän puolueen jäsenistön enemmistön mukaisia.

Tähän valiokunnan esitykseen liittyy tämä toinen kappale, jossa puoluetoimikunnalle asetetaan velvoittava kannanotto siitä, että se luo valmiuden siirtyä tuloihin perustuvaan jäsenmaksuun seuraavan puoluekokouksen jälkeen, mikäli puoluekokous niin päättää. Tällä hetkellä meillä ei ole tällaista valmiutta olemassa. Kun siirryttiin jäsenrekisterihommaan tiedot perusjärjestöistä veivät aikaa yli puolitoista vuotta, ja jos tällä hetkellä hyväksytään tuo Varsinais-Suomen esitys, se tietää sitä, että millekään tasolle vuonna 1976 ei jäsenmaksuja kerry juuri lainkaan.

Toisaalta minä palauttaisin mieliin myös yhden asian. Täällä tänä aamuna on hyväksytty säännöt yksimielisesti, ja hyväksytyissä säännöissä on kohta, jossa todetaan, että korkeintaan kaksi maksuluokkaa olisi olemassa elikkä toisin sanoen hyväksytyjen sääntöjenkin vastainen on tämä Varsinais-Suomen esitys. Minä toivon, että tämä asia, joka on pitkään keskusteluttanut piiriryhmiä, valiokuntaa ja myös täällä suurta salia, saataisiin menemään eteenpäin ja asia suhteellisen yksimielisesti voitaisiin hyväksyä.

Tässä esityksessä, joka nyt valiokunnasta on tullut, on valiokunnan kanta samoin kuin puoluetoimikunnan kanta sen suuntainen, että me emme haluaisi eikä ilmeisesti tämän puolueen jäsenistökään halua palata johonkin aikaan vuosia taaksepäin, jolloin oli tietyt kahleet kintussa ja kettingit olemassa, vaan että puolue maan suurimpana puolueena voisi harjoittaa itsenäistä politiikkaa, ratkaista omat kannaottonsa huolimatta talouselämän antamista ohjeista.

Tällä hetkellä puolueen jäsenmaksujen osuus puolueen tuloista on vajaa 10 prosenttia — täällä sitä joku puheenvuoron käyttäjä äsken kysyi. Se ei liene kovin paljon, eikä tällä jäsenmaksujen korotuksella, joka nyt on esitetty voida hoitaa tulevaisuudessaan puolueen menoja kokonaisuudessaan, vaan jatkuvasti meidän pitää pyrkiä siihen, että yhteiskunnan osuutta puolueen tuloista pyritään kasvattamaan, ja toivon, että tästä asiasta ei kovin paljon enää keskusteltaisi. Se on niin moneen kertaan ollut valiokunnassa, salissa, piiriryhmissä, ja ainakin allekirjoittaneen mielestä meidän itse kunkin tässä puolueessa pitäisi sen verran arvostaa puolueen jäsenyyttä, että me olemme valmiit uhraamaan yhden savukkeen hinnan päivässä tämän »liikkeen» hyväksi.

Kerttu Piispa (Kymi): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kun nyt tänään tässä kokouksessa keskustelemme jäsenmaksuista ja jäsenmaksujen yhtenäisyydestä, me olemme monta kertaa kentällä törmänneet samaan asiaan, jonka tänä päivänä pitäisi näytellä erittäin voimakasta osaa eli eri sukupuolten väliseen

tasa-arvoon. Miksi jaamme puolueemme eri arvoisiin ihmisiin jäsenmaksujen perusteella? Mutta tänä päivänä on vielä todettava, että me naiset, jotka puolueessa työskentelemme, emme ole vielä työmarkkinoillakaan päässeet lähestulkoonkaan siihen saman arvoiseen asemaan, missä meidän miespuoliset toverimme tällä hetkellä jopa samoilla työpaikoillakin ovat. Minun täytyy tuoda tälle kokoukselle niiden monien naisjärjestöjen terveiset, jotka eivät ole voineet hyväksyä tätä yhtenäisjäsenmaksuun siirtymistä. He ovat lähteneet siitä, että jos tähän mennään, naisten osuus puolueessa pienenee. Minä toivon, että me tänään täällä voimme tehdä päätöksiä, jotka saavat kentän yhtenäiseksi, niin että tämä ei olisi se seuraus, johon me tänä päivänä tämän ratkaisun teemme. Naisten osuus puolueetyössä on erittäin näkyvä ja erittäin tuntuva, ja niin sen täytyy olla. Me pyrimme siihen, että naisten osuus yhteiskunnan vaikuttamisessa ja siihen osallistumisessa edelleenkin lisääntyy. Kun me teemme täällä päätöksiä, toivottavasti ne päätökset eivät ole korville isku niille naisille, jotka ovat yrittäneet kaikkien vaikeuksiensa keskellä tässä puolueessa olla vaikuttamassa ja kannattamassa sen tekemiä päätöksiä ja myös sen järjestö voimaa.

Kymen piiri on tehnyt yksimielisen päätöksen siitä, että se yhtyy tähän nyt tehtyyn esitykseen jäsenmaksujen suuruudesta, ja siihen en haluakaan puuttua. Mutta haluan teille hyvät toverit tuoda toisen näkökohdan myös naisten osalta esille. Tähän astihan me naiset olemme maksaneet puolueen jäsenmaksujen lisäksi myös oman Naisten Keskusliittomme jäsenmaksun. Kun me emme nyt tänä päivänä ole päässeet siihen että meillä todellakaan ei tarvittaisi erillistä naistoimintaa, vaan me olisimme kaikki yksiä ja samanlaisia puolueen jäseniä, meillä tänä päivänä on vielä olemassa edelleen Naisten Keskusliitto, johon esim. naispiirit maksavat erillisen jäsenmaksunsa, niin jo tämä on se, joka asettaa, hyvät naiset, meidät vielä tästä eteenkin päin eri arvoiseen asemaan. Kymen piiri yksimielisellä päätöksellä esittääkin tähän jäsenmaksukysymykseen ponnin, joka kuuluisi näin:

»Jäsenmaksujen määräytyessä nyt yhtenäis jäsenmaksuiksi veloitettaisiin puolueenuevosto yhdessä Naisten Keskusliiton kanssa esittämään, että naispiirit yhtenäistäisivät jäsenmaksunsa ja ne sisällytettäisiin puolueen yhtenäiseen jäsenmaksuun samalla tavalla kuin siihen tällä hetkellä tulee tämän nuorten osuus.»

Kaija Lahti (Kymi): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Yhdyn näihin Kerttu Piispan esittämiin ajatuksiin. Tämä on naisten kohdalla siksi tärkeä asia. Kannatan hänen esittämäänsä ponsiehdotusta.

Olavi Mäntylä (Pohjois-Karjala): Toveri puheenjohtaja, kun täällä Lapin piirin toimesta tehtiin minun tekemästäni ehdotuksesta poikkeava esitys, joka vielä paremmin kuin tekemäni ehdotus vastaa pohjoiskarjalalaisten toiveita, ja kun tätä kokousta voidaan ehkä hiukan nopeuttaa sillä, että minun tekemäni ehdotus peruutetaan, niin ilmoitan peruuttavani aikaisemmin tekemäni ehdotuksen, että jäsenmaksu olisi 3 markkaa vuonna 1976, vuonna 1977 mk 3,50 ja vuonna 1978 4 markkaa. Pohjoiskarjalaiset yhtyvät kannattamaan Lapin piirissä tehtyä ehdotusta, että jäsenmaksu olisi vuonna 1976 3 markkaa, vuonna 1977 mk 3,50 ja vuonna 1978 4 markkaa eikä 5 markkaa niin kuin aikaisemmin ehdotin.

Kaarina Suonio (Helsinki): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Varsinais-Suomen piirin esittämä tuloihin perustuva porrastettu jäsenmaksu on paras ja oikeudenmukaisin. Täällä on sitä vastustettu sellaisilla perusteilla, jotka voidaan osoittaa vääriksi. Ensinnäkin on todettu, ettei ole vielä valmiutta siirtyä porrastettuun jäsenmaksuun. Se järjestelmä, mitä Varsinais-Suomi esitti, ei vaadi minkäänlaisten valmiuksien pohjaamista. Se on yksinkertainen järjestelmä. Ne, jotka kuuntelivat esitystä, oivalsivat varmasti hyvin, että sellainen järjestelmä, jossa on kolme maksuluokkaa, jotka maksuluokat ilmoitetaan maksukortissa ja joista maksaja itse tulojensa mukaan valitsee, on yksinkertainen ja vaikka huomenna toteutettavissa.

Sitten on sanottu, että puolueen säännöt asettavat esteen, koska olemme juuri hyväksyneet säännöt, joissa todetaan, että maksuluokkia on enintään kaksi. Sääntövaliokunnassa keskusteltiin tästä asiasta, ja siellä kannaksi tuli, että mikäli talousvaliokunnan käsittelyn yhteydessä jäsenmaksuissa päädytään järjestelmään, joka vaatii useampia maksuluokkia, niin sääntöjä muutetaan siten kuin tämän jälkeen on tarpeellista. Me voimme tässä salissa tänään muuttaa sääntöjen sitä kohtaa siten, että maksuluokkien määrä lisätään kahdesta niin moneen kuin tässä tarvitsemme.

Hyvin vaarallista on, jos tänään teemme päätöksen, jossa jäsenmaksu ei ole tulojen mukaan porrastettu, ja kuvittelemme, että kolmen vuoden kulutua voisimme siirtyä porrastettuun jäsenmaksuun. Niiden kolmen vuoden aikana, mitä tässä välissä on, tapahtuu kaikki se vahinko, mitä on puhuttu tämän yhtenäisjäsenmaksun yhteydessä. Itse asiassa ei suurta eroa ole siinä, onko se 5 markkaa, vai onko se ensimmäisenä vuonna hieman vähemmän, koska yhtenäisjäsenmaksu on ehdottomasti epäoikeu-

denmukainen järjestelmänä. Porrastettu on ehdottomasti parempi.

Vielä toteaisin, että kun esillä on useitakin ehdotuksia, niin olisi tietenkin hyvä, jos kokousedustajille olisi jaettu nekin ehdotukset kirjallisina, jotka eivät ole valiokunnan ehdotuksia, vaan tulleet salista ja saaneet paljon kannatusta.

Sulo J. Ojanen (Etelä-Häme): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokousedustajat! Edellinen puhuja mainitsi tässä, että sääntöjä voidaan muuttaa. Aivan oikein, nehän muutettiin jo, jotenka tämä puheenvuoro oli siinä mielessä kovasti myöhäissyntyinen. Hänen olisi pitänyt asiaa käsitellä asianomaisen pykälän kohdalla siinä mielessä, että todella olisi tapahtunut tällainen sääntöjen muutos. Nythän on niin, että sääntöjen mukaan voidaan maksut soveluttaa korkeintaan kahteen maksuluokkaan. Täällä Varsinais-Suomen vai oliko se Satakunnan ehdotus tuloihin perustuvasta jäsenmaksusta oli toisaalta erittäin hyvä ja onnistunut, mutta siinä on se heikko puoli, että sääntöjen mukaan siitä ei tällä hetkellä voida toteuttaa, koska säännöt tulivat hyväksytyiksi.

Ehkä minun ajatukseni on myöhäissyntyinen; sillä tuskin valiokuntaan voidaan enää palauttaa. Kuitenkin olisin sitä mieltä, että jos siihen olisi mahdollisuus, se palautettaisiin, jolloinka jäsenmaksut jaettaisiin kahteen maksuluokkaan. Minun mielestäni meillä on aihetta harkita jäsenmaksujen jakamista kahteen maksuluokkaan, sillä meillä on hyvin paljon, kuten täällä on mainittu perheen jäseniä ja nuoria naisia. Vaikka meillä on samapalkkaisuus, niin kyllä naisten osuus palkkaan nähden on erittäin paljon pienempi keskimääräistä miesten ansiotasoa. Siinä mielessä pitäisi oikeutta jakaa ja jäsenmaksut saada kahteen maksuluokkaan.

Kouluesimerkinä on ilmeisesti hyvä vastaisuutta silmällä pitäen, että tällaista erittäin tärkeätä evästyskeskustelua jäsenmaksuistakaan ei saisi suorittaa puolen yön jälkeen loppu-tunneilla, jolloinka evästyskeskustelu jää toisarvoiseksi, hyvin vähän on silloin paikalla edustajia. Tämä päivä on osoittanut sen, että on uudelleen lähdetty evästyskeskustelua suorittamaan, niin minäkin kuin monet muut edustajat täällä, jolloin pitäisi jo asioista päättää.

Matti Kuusio (talousasian valiokunta): Hyvät toverit, tätä keskustelua voitaisiin ilmeisesti jatkaa vaikka miten pitkään. Valiokunta tätä asiaa on käsitellyt, piiriryhmät ovat tätä asiaa käsitelleet. Minun käsittääkseni myöskään tähän asiaan ei saada muutosta. Valiokuntaan palauttamisessa ei saada käsittääkseni

muutosta tähän. Siinä on selvät esitykset, jotka viittaavat siihen, että valmiutta luodaan systeemi muutetaan oikeudenmukaiseksi ja siihen pyritään ja myös toteutetaan. Toivon mukaan tämä keskustelu päättyy ja ryhdytään ratkaisemaan tätä asiaa, jottei tarvitse enää juhlien jälkeen tätä kokousta jatkaa.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on valiokunnan ehdotuksesta poiketen tehty seuraavia ehdotuksia:

Ensinnäkin **Olavi Mäntylä on ehdottanut, että yhtenäisjäsenmaksuksi määrittäisiin 3 markkaa kuukaudessa vuonna 1976, mk 3,50 vuonna 1977 ja 5 markkaa vuonna 1978.** Tämän ehdotuksensa hän on myöhemmin peruuttanut.

Edelleen on Hakuli tehnyt ehdotuksen, jonka mukaan yhtenäisjäsenmaksuksi määrittäisiin. 3 markkaa vuonna 1976, mk 3,50 vuonna 1977 ja 4 markkaa vuonna 1978. Tätä ehdotusta on kannatettu.

Edelleen toveri Mikkola tehnyt seuraavan ehdotuksen:

että puolueen jäsenmaksujen kannossa siirrytään vuoden 1976 alusta sellaiseen yhtenäismaksuun, joka perustuu jäsenten ansioon ja sisältää perus-, kunnallis- ja piirijärjestöjen sekä puolueen jäsenmaksuosuuden,

että jäsenmaksun suuruus vuosittain 1976—1978 määräytyy seuraavasti:

— **jäsenen bruttovuosiansio 20 000,— jäsenmaksu 2,50 mk kuukaudessa eli 30 mk vuodessa,**

— **jäsenen bruttovuosiansio 20 000—40 000,— jäsenmaksu 5 mk kuukaudessa eli 60 mk vuodessa ja**

— **jäsen bruttovuosiansio yli 40 000,— jäsenmaksu 10 mk kuukaudessa eli 120 mk vuodessa,**

että jäsenmaksuja vuosittain jaettaessa periaatteena on perus- ja piirijärjestöjen sekä puolueen keskeinen kolmijako, johon sisällytetään kunnallisjärjestön osuus kutakin osapuolta yhtäläisesti rasittaen, ja jäsenmaksun jakoperusteesta päätettäessä tulee lähtökohtana olla, etteivät eri osapuolten osuudet markkamääräisesti alene ja että puolueenuevosto määrittelee vuosittain etukäteen kullekin osapuolelle tulevan jäsenmaksuosuuden ja että varhaisnuorisoin ja nuorisotoiminnan tuki olisi vähintään 2 markkaa vuodessa. Totean vielä, että toveri Mikkolan esitystä on myös kannatettu.

Edelleen toveri Piispa on tehnyt seuraavan ponsiehdotuksen:
»**Jäsenmaksujen määräytyessä nyt yhtenäisjäsenmaksuksi veloitettaisiin puolueenuevosto yhdessä Naisten Keskusliiton kanssa esittämään, että naispiirit yhtenäistävät jäsenmaksunsa ja että**

ne sisällytettäisiin puolueen yhtenäisjäsenmaksuun samalla tavoin kuin siihen nyt sisältyy nuorten osuus.» Myös ponsiehdotusta on kannatettu.

Lisäksi totean, että toveri **Sulo J. Ojanen** teki ehdollisen **palautusesityksen valiokuntaan**, mutta ehdollisuuden lisäksi tätä ehdotusta ei ole kannatettukaan, joten se joka tapauksessa on rauennut.

Selostus hyväksyttäneen.

Selonteko oli oikea

Asian käsittely keskeytettiin.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Ilmoitan, että sääntövaliokunta kokoon-
tuu välittömästi.

Merkittiin.

VALIOKUNTIEN ESITYKSIÄ

Talousasiain valiokunnan mietinnön käsittelyn jatkaminen.

Puheenjohtaja: Meidän on asiasta äänestettävä.

Päätettiin äänestää asiasta.

Puheenjohtaja: Teen seuraavan äänestysjärjestysehdotuk-
sen:

**Ensinnä äänestetään toveri Mikkolan esityksestä vastaan varsi-
naisia muita ehdotuksia** eli talousasiain valiokunnan ehdotusta ja
siihen liittyvää toveri Hakuiin markkamäärään kohdistuvaa ehdo-
tusta. Mikäli tässä äänestyksessä toveri Mikkolan esitys voittaa,
on asia tältä osin tullut loppuun käsitellyksi.

**Mutta mikäli tässä äänestyksessä toveri Mikkolan esitys häviää,
suoritetaan tämän jälkeen äänestys sääntövaliokunnan ehdotuk-
sen markkamääräistä osuutta koskevalta osalta sekä toveri Haku-
iin tähän markkamääräiseen osaan tekemästä muutosehdotukses-
ta.**

Viimeiseksi käsittelemme tehdyn ponsiehdotuksen.

Äänestysjärjestysehdotus hyväksyttäneen?

Äänestys hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Voinemme kohta ryhtyä äänestyksiin.
Totean, että tämä Mikkolan esitys soveltuu nykyisin voimassa
oleviin sääntöihin, joten se voidaan ottaa tässä kokouksessa kä-
siteltäväksi.

Toistan vielä äänestys ehdotuksen: ensin Mikkolan esitys vastaan muita ehdotuksia, koska Mikkolan esitys kokonaisuudessaan poikkeaa muista tässä kokouksessa esitetyistä ehdotuksista, ja tämän äänestyksen tuloksen selvittyä suoritamme jatkoäänestyksiä. Mikäli Mikkolan esitys häviää, suoritetaan sen jälkeen äänestys siltä osin kuin se koskee talousasiain valiokunnan mietinnössä esitettyä markkamäärää vastaan Hakuiin esittämää markkamäärää. Viimeisenä otetaan käsiteltäväksi tehty ponsiehdotus. Todettiin.

Koeäänestys

Puheenjohtaja: Voinemme jälleen ensin ottaa koeäänestyksen.

Koeäänestys hyväksyttiin toimitettavaksi.

Koeäänestysesitys

Puheenjohtaja: Teen seuraavan koeäänestysesityksen: Ne, jotka kannattavat Mikkolan esitystä, nostavat ensin korttinsa ja sen jälkeen ne, jotka ovat muiden esitysten kannalla. Koeäänestysesitys hyväksyttäneen.

Koeäänestysesitys hyväksyttiin.

Koeäänestys

Puheenjohtaja: Pyydän niitä, jotka ovat Mikkolan tekemän esityksen kannalla, nostamaan äänestyskorttinsa.

Näin tapahtui.

Puheenjohtaja: Sen jälkeen nostavat korttinsa ne, jotka ovat talousasiain valiokunnan esityksen kannalla, kuitenkin siten, että markkamääristä voidaan sitten päättää joko talousasiain valiokunnan tai Hakuiin esittämän mukaisesti.

Kortit nostettiin.

Puheenjohtaja: Koeäänestys ei anna selvää tulosta. On suoritettava varsinainen äänestys.

Pyydän ääntenlaskijoita paikoilleen. Ääntenlaskijat ovat Antti Moisio, Paula Eenilä, Heikki Tanninen, Yrjö Suuniitty ja Kauko Ahtonen.

Edustajakorttiäänestys

Äänestysesitys

Puheenjohtaja: Teen seuraavan äänestysesityksen: Ne, jotka ovat Mikkolan esityksen kannalla, nostavat ensin ylös korttinsa ja sen jälkeen ne, jotka ovat muiden esitysten kannalla. Äänestysesitys hyväksyttäneen.

Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestys ja päätös

Puheenjohtaja: Nyt nostavat korttinsa ne, jotka kannattavat Mikkolan esitystä.

Kortit nostettiin.

Puheenjohtaja: Pyydän niitä, jotka ovat talousvaliokunnan ehdotuksen kannalla joko talousvaliokunnan esittämän tai toveri Hakuiin esittämän mukaisesti, nostamaan lippunsa.

Kun tämä oli tapahtunut, lausui

Puheenjohtaja: Äänestyksessä on annettu kaikkiaan 314 ääntä, josta toveri Mikkolan esityksen puolesta 130 ja talousvaliokunnan ehdotuksen markkamääriltään joko talousvaliokunnan esittämän tai toveri Hakuiin esittämän mukaisesti 184 ääntä. Näin ollen viimeksi mainittu on voittanut.

Äänestyksen tulos merkittiin pöytäkirjaan.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen totean, että toveri Hakuiin ehdotus sisältää talousvaliokunnan ehdotukseen muutoksen ainoastaan siltä osin kuin se koskee markkamääriä. Näin ollen talousvaliokunnan ehdotus muilta osin voitaneen hyväksyä yksimielisesti.

Talousvaliokunnan ehdotus muilta osin hyväksyttiin yksimielisesti.

Koeäänestys markkamääristä

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen on äänestettävä markkamääristä. Voinemme tässäkin suorittaa koeäänestyksen.

Koeäänestys hyväksyttiin toimitettavaksi.

Koeäänestys ja päätös

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen on äänestettävä markkamääristä. Voinemme tässäkin suorittaa koeäänestyksen.

Koeäänestys hyväksyttiin toimitettavaksi.

Koeäänestys ja päätös

Puheenjohtaja: Ne, jotka ovat talousvaliokunnan ehdotuksen kannalla, nostavat äänestyslippunsa.

Näin tapahtui.

Puheenjohtaja: Ja ne, jotka ovat toveri Hakuiin ehdotuksen kannalla, nostavat lippunsa.

Näin tapahtui.

Puheenjohtaja: Näyttää selvältä vähemmistöltä.

Välihuutoja: Ei näytä!

Edustajakorttiäänestys

Puheenjohtaja: Suoritetaan äänestys. Pyydän ääntenlaskijoita paikoilleen.

Äänestysesitys

Puheenjohtaja: Teen seuraavan äänestysesityksen: **Ne, jotka ovat talousvaliokunnan ehdotuksen kannalla, nostavat ensiksi lippunsa, ja sen jälkeen ne, jotka ovat toveri Hakuiin esityksen kannalla nostavat lippunsa.**

Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestys ja päätös

Puheenjohtaja: Äänestys alkaa. Pyydän niitä, jotka ovat talousvaliokunnan ehdotuksen kannalla, nostamaan lippunsa.

Näin tapahtui.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen pyydän niitä, jotka ovat toveri Hakuiin esityksen kannalla, nostamaan äänestyslippunsa.

Kun tämä oli tapahtunut, totesi

Puheenjohtaja: **Äänestyksessä on annettu kaikkiaan 288 ääntä, näistä valiokunnan ehdotuksen puolesta 174 ja toveri Hakuiin ehdotuksen puolesta 114. Näin ollen valiokunnan ehdotus on tullut hyväksytyksi.**

Äänestyksen tulos merkittiin pöytäkirjaan.

Puheenjohtaja: Edelleen on tämä ponsiehdotus. **Tiedustelen, voiko puoluekokous hyväksyä tämän ponsiehdotuksen yksimielisesti?**

Salista kyliä-huutoja.

Ponsi hyväksyttiin.

Esitys 128 tuli näin ollen loppuun käsiteltyksi.

Esitys 129, valiokunnan ehdotus, hyväksyttiin.

Esitys 130, valiokunnan ehdotus, hyväksyttiin.

Talousasiain valiokunnasta tulleet esitykset olivat loppuun käsitellyt.

Menettelytapavaliokunnan mietintö 32, 38, 91, 98, 108, 109, 114, 131, 132—134

Puheenjohtaja: Ennen seuraavan asian esittelyä totean, että meillä on käytettävissä nyt runsas tunti. Tämän vuoksi toivon, että puoluekokousedustajat puheenvuoroja käyttäessään pyrkisivät tiivistämään sanottavansa.

Asian esittelee Johannes Koikkalainen.

Johannes Koikkalainen (Menettelytapavaliokunta): Hyvät toverit, puoluetoimikunnan esitys sisäpoliittiseksi julkilausumaksi on käynyt läpi valiokuntakäsittelyn, ja tullut sen jälkeen menettelytapavaliokuntaan. Menettelytapavaliokunnan esityksestä voidaan todeta, että siihen ei sisälly mitään suuria periaatteellisia muutoksia eikä sellaisia ole edes esitettykään. Sen sijaan eräitä julkilausuman toimintaohjelmaosan kohtia on kirjoitettu uudelleen sekä tehty lisäyksiä, oikeastaan ainoastaan yksi lisäys ja poisto kolmanteen eli poliittiseen osaan.

Ensimmäinen periaatteen osa on säilynyt melkein sanasta saan puoluetoimikunnan esittämässä muodossa. Tärkeimmät lisäykset koskevat metsä- ja liikennepoliittikkaa, suomen-ruotsalaisten erityisongelmia sekä liikuntapoliittikkaa.

Presidenttikysymys esitetään irrotettavaksi erilliseksi kannanotoksi.

Ensimmäisessä jaksossa on kaksi lisäystä: **Ensimmäisen sivun alalaidassa seitsemännen kappaleen ensimmäiseen lauseeseen on lisäytty »osuustoiminnallinen tuotanto».** Toiselle sivulle on lisätty viidenteen täyteen kappaleeseen lause: **»Kansalaisten tasarvoisia mahdollisuuksia liikunnan harjoittamiseen ja terveitä elämäntapoja on edistettävä.»** Näin asia saa painoa, kun se sisältyy periaatejaksoon.

Muuten periaate jakso säilyy puoluetoimikunnan esittämässä muodossa. Menettelytapavaliokunta toteaa tästä jaksosta, että sen sanonta on tiivistä ja linjakasta, osin suoraan periaateohjelmasta otettua ja se muodostaa kiinteän kokonaisuuden.

Toinen jakso, joka alkaa kolmannelta sivulta, sisältää 12-koh-
taisen tavoiteohjelman lähivuosiksi. **Sanonta »1970-luvun jälki-
puoliskon» korjattiin »lähivuoksiksi»,** jotta tämän mittavan ohjel-
man toteuttamisaikataulusta ei jouduta käymään tarpeetonta
keskustelua. Niille porvareille, jotka ovat kysyneet, aikooko SDP
toteuttaa kaiken tämän, voimme sanoa, että kaikkien ohjelmassa
esitettyjen uudistusten toteuttaminen tai liikkeelle pano on tar-
peellista ja mahdollista jo 1970-luvulla. Puolue tulee niitä määrä-
tietoisesti ajamaan. Mikäli kaikkea ei saada valmiiksi aivan lähi-
vuosina, meillä ei ole mitään syytä väheksyä tähän astisia saa-
vutuksia. Sosialidemokratia on käytännön uudistusliike ja tällä
ohjelmallisten tavoitteiden asettelulla muut puolueet pannaan
ottamaan kantaa siihen, miten yhteiskuntaa olisi konkreettisesti
kehitettävä.

Tässä yhteydessä on todettava, että tavoiteohjelmaan ei ole
saatu mahtumaan kaikkia SDP:n tavoitteita yksityiskohdittain.
Mikäli jokin asia on jäänyt pois, se on tapahtunut perusteellisen
harkinnan jälkeen niissä elimissä, joissa ohjelma on valmistettu.
Puoluekokouksen valiokuntien esitykset on suurin piirtein hyväk-
sytty, joskin karsintaa on ollut pakko jossakin määrin suorittaa.
Vielä muistutan, että puolueella on eri aloilla erityisongelmat,
joihin yksityiskohtaiset tavoitteet sisältyvät.

Tavoiteohjelman ensimmäinen kohta käsittelee talouspolitiik-
kaa. Sen johdosta, että tässä esitetään yhteiskunnan vaikutusval-
lan laajentamista porvarilehdistössä, on nostettu esiin sosialismin
peikko. Väitetään, että nyt sosialidemokraattinen puolue aikoo
sosialisoida koko yhteiskunnan. Tämä sama pelottelu herätetään
aika ajoin, mutta sen vaikutus käy yhä heikommaksi. Onhan
nimittäin aivan selvää — tämän ovat monet porvarillisetkin ta-
lousasiantuntijat myöntäneet — että kaikissa kapitalistisissa
maissa on välttämätöntä yhteiskunnan toimesta ohjata tehok-
kaammin talouselämää, jotta selvittäisiin kriiseistä ja luotaisiin
ihmisille turvallisempi elämä. Taloutta pitää suunnitella ja ohjata
kansanvaltaisesta Erityisesti pitää lisätä yhteiskunnan mahdolli-
suuksia vaikuttaa koko yhteiskunnan kannalta merkittäviä pää-
töksiä tekeviin pitkälle keskittyneisiin liikepankkeihin ja vakuutus-
laitoksiin. Meiltä on tiukattu, mitä tarkoittaa kun sanotaan, että
liikepankit ja vakuutuslaitokset säätiöineen on saatettava yhteis-
kunnan hallintaan. Sosialidemokraattinen puolue tulee tekemään
tämästä asiasta konkreettisia esityksiä, mutta tärkeintä on, että yh-
teiskunta ratkaisee, miten ja mihin suuria pääomia ohjataan.
Onkin erotettava toisistaan pääomien hallinta ja kyseessä olevien
laitosten omistus. Me emme halua ottaa liikepankkien osakkailta

heidän osakkeitaan, jotka ovat eräs säästämismuoto. Liikepankkien tuhansilla pienosakkeenomistajilla ei ole mitään vaikutusvaltaa näiden pankkien hallinnossa ja heidänkin etujensa mukaista olisi, että kansanvalta toteutuisi parlamentaarista tietä. Näiden periaatteiden mukaisesti on pääomavirtojen kansanvaltaista ohjausta esittänyt mm. Norjan työväenpuolue.

Talouseläimen kohdan toiseen kappaleeseen on sisällytetty lause pääoman liikkuvuudesta. Maataloutta käsittelevää kappaletta on täydennetty ja lisätty sen jälkeen uusi kappale metsäpolitiikasta, jonka merkitys nykyisen raaka-aineitten hintakehityksen valossa on korostunut.

Veropolitiikkaa käsittelevän kohdan 2. ensimmäiseen lauseeseen on valiokunnan esityksestä sisällytetty sanat »eri veronmaksajaryhmien kesken».

Muuten kohta on puoluepolitiikan esittämässä muodossa.

Asuntopolitiikassa kohdassa n:o 3 on tullut lisäyksenä puoluepolitiikan esitykseen valtion asuntopankin mainitseminen, valtion rakennusyhtiön perustamisen tutkiminen sekä asukasdemokratian kehittäminen. Lisäksi on täydennetty maapolitiikkaa osaa.

Samalla menettelytapavalioikunta palauttaa asunto- ja veroasiani valiokunnasta tulleen lausunnon esitykseen n:o 38 ilman muutoksia.

Aluepolitiikan kohta n:o 4 on puoluepolitiikan esittämässä muodossa.

Kunnallispolitiikkaan kohtaan n:o 5 on tullut lisäyksenä maininta väliportaan hallinnosta sekä uusi kappale liikennepolitiikasta.

Työelämää käsittelevä kohta n:o 6 on kirjoitettu kysymyksessä olevan valiokunnan toimesta uudelleen, jolloin mukaan on tullut tarkempia tavoitteita työsuojelu-uudistukselle sekä ns. reppufirmojen ongelma sekä yritys- ja virastodemokratia.

Eläkepolitiikkaan kohta n:o 7 on puoluepolitiikan esittämässä muodossa, minkä myös asianomainen valiokunta on hyväksynyt.

Perhepolitiikkaan kohta n:o 8 on samoin ennallaan lukuunottamatta mainintaa lapsen oikeuksista, joka on lisätty toiseen kappaleeseen.

Sosiaalihuoltoa käsittelevä kohta n:o 9 on pienen lyhennyksen jälkeen ennallaan.

Terveyspolitiikkaa käsittelevässä kohdassa n:o 10 on poistettu epäselvänä viimeinen lause, joka käsittelee sairaaloiden hallintoa.

Koulutuspolitiikassa kohdassa n:o 11 valiokunta on tehnyt eräitä tarkennusesityksiä, jotka koskevat varhaiskasvatusta, am-

matti- ja aikuiskoulutusta. Ruotsalaisen työväenliiton edustajien esityksen pohjalta on lisätty uusi kohta n:o 12, jossa on käsitelty Suonien ruotsalaisen väestön erityistarpeita ja niiden vaatimia uudistuksia.

Sisäpoliittisen julkilausuman kolmannessa jaksossa käsitellään eräitä tärkeitä poliittisia kysymyksiä.

Puoluetoimikunnan esitys kannanotoksi hallituspolitiikkaan, siis jakson ensimmäinen kappale on ennallaan. Seuraavaan kappaleeseen, joka käsittelee työväenpuolueitten yhteistyötä, on tehty pieni tarkistus: puhutaan kommunisteista ja kansandemokraattisesta liikkeestä.

Kolmanneksi kappaleeksi ja asiaksi on lisätty kannanotto työväen urheiluliikkeen eheyttämiseen, joka on sitä luokkaa oleva kysymys, että se ansaitsee maininnan puoluekokouksen julkilausumassa.

Viimeisessä painetussa kappaleessa käsitellään ammattiyhdistysliikettä puoluetoimikunnan esittämässä muodossa.

Presidenttikysymys siis irrotetaan erillisenä päätettäväksi.

Hyvät toverit. Sisäpoliittinen julkilausumaesitys on käynyt läpi monivaiheisen käsittelyn alkaen puolueen työryhmistä ja päätetyn puoluekokoukseen. Sitä on nyt käsitelty yleiskeskustelussa, erikoisalojen valiokunnissa ja menettelytapavaliokunnassa. Esituksessa on otettu huomioon se aloiteaineisto, joka puoluekokoukseen on esitetty. Toivon, että sisäpoliittinen julkilausuma hyväksytään yksimielisesti menettelytapavaliokunnan esittämässä muodossa. (Suosionsoituksia).

Puheenjohtaja: Kiitoksia toveri Koikkalainen. Tähän mennessä on pyydetty yksitoista puheenvuoroa. Jos käytetään kymmenen minuutin puheenvuoroja, se tietää parin tunnin keskustelua. **Tiedustelen kokoukselta, voimmeko rajoittaa puheenvuorot viiteen minuuttiin?**

Kokouksesta huutoja: kolme minuuttia riittää!

Puheenjohtaja: Tässä vaiheessa 5 minuuttia.

Puheenjohtajan esitys hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Pyydän puhujia kiirehtimään lähelle puhujapönttöä, että puheenvuorojen käyttäminen sujuisi sitä mukaa kuin edellinen lopettaa.

Keskustelu

Lauri Nordberg (Helsinki): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Meillä on paljon keskusteltu vasemmiston yhteistyöstä, ja sen edellytyksistä. Menettelytapavaliokunnan ehdotuksessa

sisäpoliittiseksi julkilausumaksi on tässä asiassa oma kappalekin. Sen sijaan SDP:n yhteistyöstä porvaripuolueitten kanssa ja sen ehdoista ei ole mitään mainittu. Sivulla 9 on pelkkä toteamus: »Työväenpuolueitten ja keskustan laajapohjainen hallitusyhteistyö turvaisi parhaiten ulkopoliittikkamme jatkuvuuden ja pitkäjänteisen, kansan suuren enemmistön etujen mukaisen uudistuspolitiikan.» Mutta turvaako se sen automaattisesti? Entä yhteistyö pelkkien porvaripuolueitten kanssa? SDP on vuosikausia harjoittanut yhteistyötä porvarillisten puolueitten kanssa ilman, että tämän yhteistyön tarkoitusta olisi yleisesti pohdittu ja sen tuloksia selkeästi analysoitu.

Ilokseni havaitsen, että Pohjois-Karjalan puolin laajassa puoluekokousaloitteessa on asiaa kosketeltu.

SDP on luonteeltaan reformipuolue. Meidän tärkeimpiä tehtäviä on saada aikaan laajoja yhteiskunnallisia uudistuksia kansanvallan toteuttamiseksi ja epäkohtien poistamiseksi. Näistä mainitsen vain muutamia: perustuslakiuudistus, yritysdemokratian toteuttaminen, kaupunkien maareformi. Näiden ja monen muun uudistuksen toteuttaminen nousee keskeisenä kysymyksenä esille seuraavan puoluekokouksen ja eduskuntakauden aikana. Olemme pitkään elättäneet toiveita siitä, että tällaisten uudistusten toteuttamiseen olisi mahdollista saada mukaan myös porvarillinen keskusta. Viimeaikainen kehitys on kuitenkin osoittanut, ettei tämä ole lainkaan varmaa. Keskustapuolue on nopeasti oikeistolaisunut eikä se näytä olevan halukas vaatimattomienkaan yhteiskunnallisten uudistusten toteuttamiseen. Tästä on maapaketti järkyttävänä esimerkkinä. Kepun perustuslakikannanotot viittaavat siihen, että tämäkin aivan keskeinen uudistus romuttuu. Samoin uhkaa käydä yritysdemokratian toteuttamisen ja monen muun välttämättömän uudistuksen.

Hyvät toverit! Tässä tilanteessa me joudumme kysymään itseltämme, mikä on SDP:n kannalta hallitusyhteistyönä perimäinen tarkoitus, pyrimmekö tosissamme yhteiskunnallisten reformien toteuttamiseen, vai riittääkö meille juoksevien asioiden hoitaminen, jos hallituksen porvariryhmät sanovat uudistuksille ei. Ellei ole mahdollista toteuttaa edes kansanvaltaiseen enemmistöparlamentarismiin tähtääviä uudistuksia — en puhu tässä lainkaan sosialistisista uudistuksista — ja poistaa esim. maa-keinottelun tapaisia ilmiselviä yhteiskunnallisia epäkohtia, ei mielestäni ole riittäviä perusteita jatkaa hallitusyhteistyötä porvarillisten puolueiden kanssa, ei ainakaan porvarienemmistöisessä hallituksessa. Meidän on pantava hallitusyhteistyöhön osallistumiselle selkeät ehdot. SDP:n keskeisinä pitämien kansanvallan

toteuttamiseen tähtäävien uudistusten toteuttamisesta tietyn aikataulun mukaan on sitovasti sovittava. Muuten me emme voi olla mukana.

Tämän vuoksi, hyvät toverit, esitän asiakirjaan sivulle 9 kolmannen kappaleen loppuun lisättäväksi seuraavan virkkeen:

»Edellytyksenä hallitusyhteistyölle porvarillisten puolueiden kanssa on kuitenkin pidettävä laajojen kansanvaltaisten uudistusten toteuttamista selkeästi yksilöidyn, ennalta sovitun ohjelman pohjalta.»

Erkki V a s a m a (Keski-Suomi): Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Aluksi kannatan Lauri Nordbergin lisäysehdotusta. Jatkossa kaiutan tähän ympäristöön hivenen sointumattomasti samaa kannelta viisaiden vuorineuvosten kanssa.

Olen viime yönä miettinyt, saatuani kimmokkeen erälle korkealle toverille kirjoitetusta kirjeestä ja uskonvahvistusta mxaUta eri värisiksi mainituilta puoluetovereilta, sellaista yksinkertaisen tuntuista asiaa kuin tämän sisäpoliittisen julkilausumaesityksen hintaa ajoitettuna vuosikymmenen loppuun. Mahtaneeko kukaan osata arvioida sitä esim, 10 mrd. markan tarkkuudella? Ja lie-neekö kukaan laskeskellut tarvittavia veroprosentteja. Taitaisivat hipoa sataa. Mikäsilloin enää olisi verojärjestelmän mielekkäys, kun jo nytkin vähennetään työtä verotuksen takia tai petetään luokkasisar tai -veli hankkimalla mustia tuloja.

On tietysti kaunista summittaisesti vaatia yhä lisää maksuttomia palveluja, pidennettyjä lomia, lyhennettyä työaikaa, terveellisempää työvauhtia jne., mutta sosialistiset uudistukset nyky-suomalaisessa kapitalismissa ovat vähintään ongelmallisia, kun laskusta huolehtivat palkansaajat veroina ja sotu-maksuina. Kai-ken huipuksi yleisen sosiaaliturvan parantuessa valitettavasti kasvaa niiden sosiaalivammaisten eli laiskojen määrä, jotka jät-tytyvät muiden elätettäväiksi.

Tällaisessa tilanteessa maan suurimman puolueen on tarkoin harkittava, alentuuko se ihmisiä harhauttavaan, lyhyttähtäimiseen ääntekalasteluun Vennamon mallin. On turha yrittää syyttää järjestelmää tai Virolaista viiden -vuoden päästä, kun on huonot housussa ja ääniavannot jäässä.

Nyt meillä on vielä hivenen aikaa pohtia, miten sosiaaliturvan kehittämistä jatketaan nykymallisten taloudellisten kehitysten sisällä ja yhteisten resurssien rajoissa. Kurssin tarkistus voi alus-sa merkitä kannatuksen laskua, mutta jatkossa rohkea linjan-veto pudottaa poliittiset helppoheikit kelkasta ja voimme jatkaa runsaasti lisääntynein voimin kohti sosialistista yhteiskuntaa.

Edellisen nojalla esitän, että sisäpoliittisessa julkilausumaesi-

tyksessä mainittujen sosiaalipuolen vaalitäkyjen määrää ja laatua vielä vakavasti harkittaisiin. Jos muutokseen ei katsota olevan aihetta, lupaan olla harrastamatta jälkiviisastelua viiden vuoden kuluttua.

Veikko Halonen (Keski-Suomi): Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Tähän erittäin hyvään sisäpoliittiseen julkilausumaan esittäisin pienen lisäyksen sivulle 4, ja tämä lisäys on mielestäni erittäin merkittävä, se merkitsee kaikille niille vähävaraisille ihmisille, jotka kamppailevat suurten asumiskustannusten vaikeuksissa, erittäin huomattavaa helpotusta sikäli, jos tämä saadaan mahdollisesti aikaan. Ensimmäisen täyden kappaleen toiselta riviltä alkaa lause: »että erityisesti pääomamenojen osuutta asumiskustannuksista saadaan vähennetyksi mm. laina-aikoja nykyisestä pidentämällä.» Ehdotan, että tätä täydennettäisiin siten, että lisättäisiin seuraavaa: »ja korkotasoa asuntolainojen osalta alentamalla.»

Kun näistä asumiskustannuksista on sekä viime syksyn puolue-neuvoston kokouksessa että maaliskuussa pidetyssä puolue-neuvoston kokouksessa erittäin voimakashenkisesti puhuttu, niin nämä puheet eivät ole lupauksista huolimatta johtaneet tuloksiin. Me kaikki tiedämme, kuinka suurissa vaikeuksissa asuvat vähäosaiset, pienipalkkaiset tällä hetkellä vuokra-asunnoissa ja niissä asunnoissa, joista he joutuvat maksamaan erittäin kallista vuokraa. Ainoa pätevä ja nopeasti vaikuttava keino asumiskustannusten alentamiseen olisi jo erittäin korkean korkokannan alentaminen, joka suoranaisesti vaikuttaa erittäin voimakkaasti jokaista neliometriä kohti, mistä he joutuvat vuokraa maksamaan.

Toivon, että arvoisa puoluekokous hyväksyy tämän erittäin tärkeän lisäyksen tähän sisäpoliittiseen julkilausumaan.

Veikko Koskinen (Keski-Suomi): Kannatan Veikko Halosen tekemää lisäystä sisäpoliittiseen julkilausumaan.

Liisa Jaakonsaari (Oulu): Toveri puheenjohtaja! Esitys sisäpoliittiseksi kannanotoksi tarjoaa mielestäni hyvän lähtökohdan työvänehtoiselle politiikalle. Se ei kuitenkaan saa unohtua pelkäksi periaateohjelman mukaisten uudistusvaatimusten luettelomiseksi, ohjelmaksi »hyvien asioiden puolesta huonoja vastaan», vaan sen tulee mahdollisimman pitkälle määrittää ne kysymykset, joista ei tingitä tulevissa hallitusneuvotteluissakaan. Ohjelmavaatimuksissa ei saa luhistua painottamaan tyyliä »sitä mukaa kuin kansan enemmistö ne hyväksyy». Se enemmistö ei nimittäin tule itsestään. Jos sosialidemokraatit joutuvat hallituksessa tekemään kompromisseista kompromisseja ja nämäkin siirtämään yli vaalien, voi enemmistö olla kaukana edessä päin.

Pohjois-Suomen järjestöväen valtuuttamana haluaisin korostaa sisäpoliittisesta asiakirjasta sijainnin ohjausjärjestelmän merkitystä. Se on keskeinen ja tuloksia mahdollistavin aluepolitiikan toteuttamiskeino. Sen toteuttaminen siis tulee asettaa listan kärkeen. Seuraavissa hallitusneuvotteluissa olisikin pohjoissuomalaisten puoluekokousedustajien ja järjestöväen mielestä sijainninhajauksesta tehtävä hallitusyhteistyön ehto. Tulevia aluepoliittisia lakeja toteutettaessa tule©., toimenpide voida mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti kohdistaa erilaisten alueiden ja eri kokoisten yhdyskuntien sekä eri toimialojen osalta.

Aluepoliittinen neuvottelukunta tulee nimittää parlamentaarisesti. Sosialidemokraattisen puolueen tulee nimittää aluepoliittiseen neuvottelukuntaan mahdollisimman monia Pohjois- ja Itä-Suomen puoluetovereita, jotta haparoivassa kehitysvaiheessa olevien alueiden työläisten ja pienviljelijäin ääni pääsisi mahdollisimman vahvana esille.

Sisäpoliittisessa asiakirjassa oli suomenruotsalaisten oloja koskeva kohta. Se on hyvä. Sisäpoliittisessa asiakirjassa olisi mielestäni puuttuttava myös ruotsinsuomalaisten olosuhteisiin. Aluepoliittisin ja työvoimapoliittisin toimin tulee nämä ulkomaille karkoitettut toverit, joita varsinkin Oulun ja Lapin lääneistä on erittäin paljon, saada sijoitetuiksi näiden toimenpiteiden avulla takaisin lähtöalueidensa kehittämistyöhön. On muistettava, että siirtolainen ei ole tilastoluku. On siis voitava luoda kunnolliset työpaikat ja asunnot. Samanaikaisesti tulee luonnollisesti pystyä turvaamaan myös maataloudesta vapautuville ja työelämään astuville työnsaanti- ja asumismahdollisuudet.

Nämä olivat pohjoissuomalaisten eväät seuraavalle hallitukselle. Kiitän tovereita hyvästä puoluekokouksesta. Toivotan teidät tervetulleiksi Ouluun Oulun puoluekokouksen 70-vuotisjuhliin.

Erkki Tuomioja (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Sosialidemokraattinen puolue ei tarvitse puoluesihteerä, joka puhuu kuin kapitalistisen maan pääministeri. Mutta toisaalta tämä maa tarvitsee pääministerin, joka puhuu kuin sosialistisen puolueen puoluesihteerä. Tässä kuvastuu sosialidemokratian ehkä keskeisin, vaikein ja ristiriitaisin ongelma. Samanaikaisesti kuin sosialidemokraatit, demokraattisena liikkeenä, lähtevät ja tähtäävät parlamentaarisen enemmistön valtaamiseen ja sen hyväksi käyttämiseen valtion ja hallitusvastuun kautta sosialististen uudistusten toteuttamiseen, niin samanaikaisesti osallistuminen porvarillisen valtion hallitusvastuuseen, kuten

viime vuosina olemme nähneet, on varsin ongelmallista myös meillä.

Se, että sosialidemokratia on julkisen vallan vahvistamisella ja sen toimenpiteillä pyrkinyt päämääriensä ajamiseen, ei saa merkitä valtion luokkaluonteen sivuuttamista. Näemme tänään, kuinka kriisikausina myös oikeisto haluaa turvautua vahvaan valtion työväenluokkaa vastaan. Valtion luokkaluonteen vuoksi pelkkä työväenliikkeen hallitusvastuu ei suinkaan riitä vallan keskityksen vaarojen torjumiseen, se saattaa päinvastoin edistää porvarillisen aatemaailman omaksumista työväenliikkeen johdossa ja samaistumista porvarillisten vallanpitäjien tavoitteisiin.

Kun taloudellisten ongelmien menestyksellinen ratkaiseminen tavoitteittemme pohjalta edellyttää julkisen vallan toimenpiteitä ja valtiojohtoisuuden vahvistamista, merkitsee tämä valtiosta käytävän kamppailun tehostamista ja sitä, että julkisen vallan toimenpiteet on suunnattava yksityisen pääomavallan murentamiseen, ja julkisen vallan käytön on tapahduttava samanaikaisesti sen parlamentaarisen ja demokraattisen kontrollin tehostamisen kanssa.

Tämän vuoksi meidän sosialidemokraattien tulisi vakavasti paneutua kysymykseen hallitusvastuusta ja sen käytön edellytyksistä, ts. kysymykseen sosialidemokraattien liittolaispolitiikasta. On todella niin, että samanaikaisesti kun piirissämme on käyty jatkuvaa, hyvin tärkeätä keskustelua vasemmiston yhteistyön edellytyksistä ja ongelmista, niin on nurinkurista, että samanaikaisesti emme todellakaan ole keskustelleet siitä, millä periaatteella, millä pohjalla on se yhteistyö, jota me jatkuvasti eri tasoilla ja yhteyksissä porvarillisten voimien kanssa harjoitamme, mitkä ovat tämän yhteistyön periaatteet ja edellytykset. Sen vuoksi kaipaamme tässä sisäpoliittisessa asiakirjassa lausumaa, joka käsittelisi juuri tätä kysymystä. Pohjois-Karjalan laajassa aloitteessa on tähän paneuduttu, ja myös toveri Nordbergin täällä tekemä esitys tarkoittaa hieman suppeammassa muodossa samoja ajatuksia, ja toivon, että se tulisi mukaan tähän asiakirjaan.

Me emme saa tuudittautua niihin ajatuksiin, joita usein kuullaan, että sosialidemokratia olisi liian suuri mahtuakseen oppositioon tai että meillä ei olisi todellisia vaihtoehtoja nykyisen kaltaiselle hallitusyhteistyölle nykyisellä hallituspohjalla. Jos me tällaisia asenteita keskuudessamme viljelemme, me samalla annamme kaikki mahdollisuudet, kaikki valtit meidän porvarillisten vastustajiemme käsiin, jotka hyvin käyttävät hyväkseen sitä, että me emme uskaltaudu vetämään tiukalle periaitteittemme ajamista heidän kanssaan. Tämä on varsin tähdellistä silloin, kun

nykyaikaisen kapitalismin kriisiaikana juuri porvaristo ennen kaikkea tarvitsee oman selustansa ja politiikkansa tueksi sosiaalidemokraattista puoluetta hallitusvastuuseen. On lähdettävä siitä, että elleivät parlamentaariset ja yhteiskunnalliset voimasuhteet anna mahdollisuuksia työväenliikkeen omiin tavoitteisiin nojautaan uudistuspolitiikkaan, on oppositio välttämätön ja luonnollinen vaihtoehto myös sosialidemokraateille.

Meillä ei ole mitään syytä, vielä vähemmän velvollisuutta osallistua porvarisenemmistöisessä hallituksessa ja eduskunnassa porvarillisen politiikan toteuttamiseen ja tabuihin. Vastustajamme ovat tästä sisäpoliittisesta asiakirjasta sanoneet, että se sisältää huikeita sosialisimisvaatimuksia, ja me olemme vastanneet tähän, että nämähän ovat olleet jo Forssan kokouksesta alkaen yli 70 vuotta meidän ohjelmissamme, mutta jotta ne eivät jatkuvasti seuraavankin 70 vuoden ajan kummittelisi vain ohjelmissa, meidän on paneuduttava_____

Puheenjohtaja : Puheenvuoroaika päättynyt!

Klaus Mäkelä (Helsinki): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kahdessa edellisessä puoluekokouksessa valtiosääntöuudistus oli eräs tärkeimpiä keskustelun aiheita. Viime syksyn jälkeen on alkanut näyttää siltä, että valtiosääntökeskustelu rajoittuu vain yhteen, tosin tärkeään erilliskysymykseen eU määräenemmistösäännöksiin. Määräenemmistösäännökset vaikeuttavat talouselämän julkista ohjaamista, joka on välttämätöntä kapitalismin ristiriitojen ja toimintahäiriöitten säätelemiseksi. Siksi määräenemmistösäännökset todella ovat ensimmäinen valtiosääntöuudistuksen kohde. On kuitenkin muistettava, että hallintokoneiston paisuttaminen ja suunnittelu- ja säätelytehtävien lisääntyminen on omiaan vahvistamaan toimeenpanovallan asemaa eduskunnan kustannuksella. Hallintokoneiston merkityksen kasvu yhteiskunnassa voi siis jopa kaventaa kansanvaltaa, ellei samanaikaisesti vahvisteta eduskunnan asemaa. Suomessa nykyinen valtiosääntö antaa eduskunnalle varsin heikon aseman suhteessa toimeenpanovaltaan. Siksi eduskunnan asemaa on vahvistettava samassa yhteydessä, kun määräenemmistösäännöksiä korjataan. Esityksessä sisäpoliittiseksi julkilausumaksi perustuslaissa on lausuma, joka ilmeisesti tähtää vain määräenemmistösäännösten lieventämiseen, mutta ei eduskunnan valtiosääntöoikeudellisen aseman vahvistamiseen. On avoimesti myönnettävä, että poliittiset suhdanteet eivät tätä nykyä ole suotuisia valtiosääntöuudistuksen kuten eivät muunkaan rakenteellisen uudistuspolitiikan kannalta. Yhtä selvää on, että valtiosäännön uudistaminen edellyttää laajapohjaista rintamaa, johon sisältyvät myös keskiryhmät.

Tämä ei kuitenkaan voi merkitä sitä, että SDP voisi luopua omista pitkäjänteisistä valtiosääntötavoitteistaan, ja korostaa vielä, että valtiosääntöä koskeva lausumaosa on julkilausuman periaateosassa. Tämän vuoksi teen seuraavan lisäysehdotuksen julkilausumasivulle 2 kolmanteen kappaleeseen:

»Julkisen hallinnon demokraattisuuden varmistamiseksi on vahvistettava hallintokoneiston parlamentaarista valvontaa. Kansan valitsemasta eduskunnasta on kehitettävä keskeinen valtionelin, jonka rinnalla ei ole muita sen kanssa kilpailevia valtionelimiä.»

Jouko Skinnari (Etelä-Häme): Toveri puheenjohtaja! Pyydän saada kannattaa täällä Klaus Mäkelän tekemää ehdotusta. Itse olisin halunnut puuttua hintavalvontalainsäädäntöömme eräisiin epäkohtiin ja sen vaikutukseen inflaatiotekijänä, kuten tässä sisäpoliittisessa asiakirjassa on siihen kiinnitetty huomiota, mutta ei aivan sillä tavoin kuin nykyinen tilanne ehkä edellyttäisi.

Vuoden 1974 työehtosopimusneuvottelujen yhteydessä sovittu hintavalvontalainsäädäntö on antanut yrityksille melko väljät mahdollisuudet hintojen korotuksiin. Esimerkiksi koneiden ja rakennuskustannusten osalta voidaan suorittaa poistoja, vaikka todellisia kuluja ei olisikaan syntynyt. Nämä poistot otetaan kuitenkin huomioon hinnankorotusanomuksissa kustannusten lisäyksinä. Nykyiset lait ja asetukset eivät ole antaneet valtiovallalle riittäviä mahdollisuuksia inflaation estämiseen. On kuitenkin todettava se, että julkisessa keskustelussa on liikaa korostettu valtiovallan ja hallituksen osuutta inflaation torjunnassa, sillä koko ajan on muistettava se, että päävastuu inflaatiosta on kuitenkin suurpääomalla, ja sen olisi tunnettava vastuunsa maamme kehittämisestä muutoinkin kuin yksistään oman etunsa vuoksi.

Kuitenkin tätä hintavalvontalainsäädäntöä olisi kehitettävä siten, että se takaisi suotuisan reaaliasiokehityksen. Pikaisesti olisi muutettava nykyistä lainsäädäntöä siten, että valtiovallalle annettaisiin mahdollisuudet todelliseen hintasulkuun tilanteen niin vaatiessa. Tällaista mahdollisuutta ei tällä hetkellä ole. Tällöin hinnat tulee voida todella jäädyttää tarpeelliseksi ajaksi. Edellytyksenä hintasulkuun nykyisten lisäksi tulisi olla myös kotimaisen hinta- ja kustannustason ilmeinen häiriintymisvaara. Tämä muutos on nykytilanteessa aivan välttämätön, sillä inflaation syyt rupeavat olemaan yhä enemmän kotimaisia kansainvälisen inflaation selvästi pienennyttyä.

Hintavalvontalainsäädännössä ei ole kohtuuttomia hintoja kieltevää pykälää. Asetuksessa on pikemminkin lähdetty täysinnoit-

teluperiaatteista. Hintaviranomaisten kokemusten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että jopa täyshinnoitteluperiaatteista on poikettu todellisia tuotantokustannuksia korkeammalle. Monopolihinnoittelun ja kohtuuttomien hintojen perimisen estämiseksi ja jotta hinnoittelu paremmin vastaisi todellisia tuotantokustannuksia, tulisi hintavalvonta-asetuksen hinnanasetantasäännöksiä muuttaa ainakin välittömien verojen osalta. Myös oman pääoman koron laskentaperusteita olisi muutettava.

Palkkaliukuma nostaa varsinkin noususuhdanteen aikana hintoja. Myöhemmin tätä on vaikea poistaa hinnoista. Palkkaliukuman huomioon ottaminen hinnoissa on omiaan lisäämään erityisesti kysyntäinflaatiota. Tämän johdosta tulisi hintaviranomaisille suoda mahdollisuus harkintansa mukaan joko kokonaan tai osittain jättää huomioon ottamatta palkkaliukuma hintaa korottavana tekijänä. Hintavalvonta-asetuksen hinnoitteluperusteet johtavat siihen, että kustannusten noustessa myös toimintaylijäämä nousee markkamääräisesti. Tämän vuoksi olisikin asetusta muutettava siten, että hintaviranomaisilla olisi mahdollisuus jättää toimintaylijäämän muutos harkintansa mukaan joko kokonaan tai osittain hintaa korottavana tekijänä huomioon ottamatta.

Erityistä huomiota on syytä kiinnittää myös kaupan hinnoitteluperusteisiin. On syytä huomata, että kansainvälisen inflaation vuoksi kohonneet tuotantohinnat ovat perusteetta kasvattaneet kaupan myyntipalkkioita. SDP:n on yhdessä ammattiyhdistysliikkeen kanssa varmistettava, että palkansaajien kannalta ehdottoman välttämättömät muutokset hintavalvontalainsäädäntöön saadaan pikaisesti aikaan. Tällöin meillä on nykyistä paremmat mahdollisuudet torjua inflaatiota.

Edellä olevan perusteella ehdotan sivun 3 hintavalvontaa koskevan kappaleen ensimmäisen virkkeen näin kuuluvaksi: »Lainsäädäntöä on kehitettävä siten, että valtiovalta saa nykyistä monipuolisemmat...»

Puheenjohtaja: Puoli minuuttia!

Jouko Skinnari: »...välineet ja valtuudet tarvittaessa täydelliseen hintasulkuun asti hintojen ja maksujen kurissa pitämiseksi.»

Puheenjohtaja: Pyytäisin, että toveri Klaus Mäkelä tulisi käymään sihteeristön luona.

Olli Ojala (Helsinki): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kannatan toveri Skinnarin äsken tekemää esitystä.

Haluan lisäksi kiinnittää huomiota erääseen kysymykseen, joka on varsin tärkeä, nimittäin keinotteluun maalla ja asunnoilla.

Siihen on kiinnitetty huomiota eräissä kohdissa tässä ohjelmassa, ja kun maa- ja asuntokeinottelu liittyy moniinkin eri politiikan aloihin, lieenee mahdotonta ottaa yhtenäistä sitä koskevaa lausumaa tähän tekstiin. Haluaisin kuitenkin harjoittaa hieman tämän julkilausuman tulkintaa jo ennen kuin se on hyväksytty.

Täällä sanotaan sivulla 4 kolmannessa kappaleessa, että »maanomistuksella keinottelu on pysyvästi estettävä». Me tavallisesti tässä sosialidemokraattisessa puolueessa tarkoitamme tällä sitä maata, joka tulee käyttöön rakentamisessa tai muuten yhdyskunnan suunnittelussa ja kehittämisessä, virkistysalueita ja myös liikennealueita varsinaisen rakennusmaan lisäksi, mutta tänä päivänä keinottelu häiritsee hyvin huomattavasti myös peruselinkeinoja, maa- ja metsätaloutta. Tämän puoluekokouksen maatalouspoliittinen valiokunta kiinnitti erityistä huomiota tähän ongelmaan ja mahdollisuuteen korjata sitä tai poistaa se esimerkiksi verotusta ja lainsäädäntöä kehittämällä. Sen vuoksi haluan nimenomaan käsittää tämän maanomistuksella keinotellun tässä siten, että se koskee kaikkea maan omistamista eli kai myös perustuotannon käytössä olevaa ja pysyvää maata. Kiitos!

Olavi Hiirikoski (Uusimaa): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokoustaverit! Ensimmäisenä kokouspäivänä tästä sisäpoliittisesta asiakirjasta käytiin laaja evästyskeskustelu, jolloin ka omassa puheenvuorossani kiinnitin huomiota sivulla 3 olevaan kohtaan, joka tässä menettelytapavaliokunnan esityksessä on viimeistä edellinen kappale. Täällä on: »Liikepankit ja vakuutuslaitokset säätiöineen on saatava yhteiskunnan hallintaan. Työeläkevarojen hallinto on saatettava kansanvaltaiselle pohjalle.» Esitin silloin puheenvuorossani, että tämä ei ole riittävän täsmällisesti sanottu, ja kun tässä kuitenkin halutaan sanoa, että on kysymys sosialisoinnista, sana »hallintaan» ei riittävästi mielestäni kuvaa sitä, mikä on sosialisointia, ehdotan, että tämä kohta muutetaan kuuluvaksi: »Liikepankit ja vakuutuslaitokset säätiöineen sekä eläkevakuutusyhtiöt rahastoineen otetaan valtion omistukseen.»

Toveri puheenjohtaja, edelleen samassa kappaleessa on kohta: »Suomen Pankin asemaa on selvitettävä silmällä pitäen hallituksen vaikutusvallan lisäämistä pankin toiminnassa.»

Valiokunnan esityksen substanssi on aivan oikeaan osunut, mutta formulaatio on jäänyt kovin epätasmoiseksi ja väljäksi. Eihän hallitus halua vaikutusvaltaa Suomen Pankin toimintaan, vaan se harjoittaa raha- ja valuuttapolitiikkaa, joka olisi saatava koordinoituksi hallituksen yleiseen talouspolitiikkaan.

Kun on ilmeistä, että hyväksyttävää sisäpoliittista julkilausu-

maa tullaan käyttämään pohjapaperina syksyn hallitusohjelma-neuvotteluissa, olisi asian muotoilu saatava täsmällisemmäksi, jotta siitä voitaisiin paremmin pitää neuvotteluissa kiinni.

Esitän kyseisen lauseen muutettavaksi:

»Suomen Pankin asemaa on selvitettävä ja sitä koskevaa lainsäädäntöä uudistettava siten, että tärkeät raha- ja valuuttapoliittiset päätökset saatetaan hallituksen ratkaistavaksi.»

Kiitos!

Jorma Rantanen (Etelä-Häme): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Toveri Hiirikosken esittämät muutosesitykset ovat molemmat asiallisesti perusteltuja ja sen vuoksi kannatan hänen tekemäänsä muutosesitystä.

Aarne Laurila (Helsinki): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tässä julkilausumassa on viitattu siihen tarpeeseen, mitä meillä on kulttuurielämän alalla, mutta tämä kaipaa lisäyksen, josta kulttuuri- ja koulutuspoliittinen valiokunta oli yksimielinen. Ehdotan kohtaan 11 seuraavaa lisäystä:

»Taloudelliset ja sosiaaliset esteet sekä asenteet, jotka rajoittavat nimenomaan vähävaraisten osallistumista sivistysharrastuksiin ja kulttuuripalvelusten käyttöön, on järjestelmällisesti selvitettävä ja poistettava. Erityisen tärkeätä tämä on niiden ihmisten kohdalla, jotka muuttoliikkeessä ovat joutuneet uuteen, henkisesti usein vieraannuttavaan ympäristöön.»

Jussi Pikkusaari (Helsinki): Toveri puheenjohtaja, kannatan tovereiden Aarne Laurilan ja Klaus Mäkelän tekemiä esityksiä.

Matti Puhakka (Pohjois-Savo): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! SDP:n politiikkaa on puolueen periaateohjelman lisäksi ohjaamassa joukko eri alojen erillisohjelmia. Vaikka useat näistä ohjelmista ovat sangen korkeatasoisia, verrattaessa niitä toisiinsa havaitaan, että ne ovat hyvin eritasoisia ja usein keskenään ristiriitaisiakin. Tästä syystä erillisohjelmien pohjalta on sangen vaikeaa harjoittaa järkevää kokonaisvaltaista politiikkaa ja kaikkia esitettyjä tavoitteita on täysin mahdotontakin toteuttaa niiden keskinäisen ristiriitaisuuden vuoksi. Ohjelmien toteuttamista vaikeuttaa myös se, ettei tavoitteita ole asetettu minikäänlaiseen tärkeysjärjestykseen, eikä niiden aiheuttamia kustannuksia ja mahdollisia sivuvaikutuksia ole useinkaan arvioitu.

Tämä käsitteillä oleva sisäpoliittinen asiakirja on monilta osiltaan varsin osuva ja ajankohtainen ja sinänsä kannatettava, mutta siinä asiakirjassa, kuten täällä useissa puheenvuoroissa on tullut esille, on muutamia selviä puutteita sekä selviä epä johdonmukaisuuksia, joiden osalta pitäisi pystyä tekemään konk-

reettiset korjausesitykset. Ensinnäkin asiakirjassa pitäisi olla selvät tavoitteet, tavoitteille selvä vaihtoehto, kuinka ne toteutetaan ja toisaalta selvä aikamäärä, johon niillä pyritään, kuten alkuperäisessä esityksessä oli.

Arvio sisäpoliittisesta asiakirjasta.

Ohjelmallisen hajanaisuuden seurauksena on kokonaisuutena ollut, että SDP:n käytännön politiikkaa ohjaamassa ei ole ollut riittävän selkeitä toiminta- ja tavoiteohjelmia. Tämä on johtanut usein siihen, että on tavoiteltu mitä tahansa vähämerkityksellisiä osauudistuksia, joiden vuoksi on voitu joutua tekemään hyvinkin epäedullisia kompromissiratkaisuja. Vaikka näennäisesti onkin saatu uudistuksia aikaan, sosialistiseen yhteiskuntajärjestelmään siirtymisen edellytykset eivät ole juuri parantuneet, päinvastoin kapitalistit ovat jatkuvasti vahvistaneet asemiaan mm. maamme hallituksen ja siten myös SDP:n tuella. Lähes kaikki uudistukset, mitä on viime vuosina tehty, ovat tulleet työväenluokan kustannettavaksi. Samaan aikaan yrittäjien asema on vahvistunut voimakkaasti: yrittäjien verotus on suhteellisesti katsoen jatkuvasti pienentynyt työväestön verotaakan samalla rasakaasti lisääntyessä. Tosiasiassa yrittäjät eivät joudu kustantamaan yhteiskuntamme menoista juuri mitään, sillä kun esimerkiksi yritykset maksoivat viime vuonna valtiolle tuloveroa 600 miljoonaa markkaa, ne saivat samaan aikaan valtiolta erilaisina tukiaisina 550 miljoonaa markkaa. Voidaanko sanoa, että yrittämisen riskit ovat lähes kokonaan siirtyneet kunnille ja valtiolle, voitot sen sijaan ovat jääneet lähes täysimääräisinä yrittäjille.

Jotta SDP:n periaateohjelmassajäsÄstxt tavoitteet saataisiin toteutettua, pienet osauudistukset eivät riitä, vaan tarvitaan rakenteellisia yhteiskuntamme perusteisiin vaikuttavia uudistuksia. Tällaisen politiikan harjoittamisen ensimmäinen edellytys on, että SDP:n toimintaa on ohjaamassa laaja konkreettinen keskipitkätähtäimen tavoiteohjelma, joka kattaa kaikki keskeisimmät tavoitteet. Käytännön toiminnassa tällaista tavoiteohjelmaa tulisi vankkumattomasti pyrkiä noudattamaan, sillä vain siten SDP voi täysipainoisesti ajaa työväen etuja palvelevaa politiikkaa.

Paitsi puolueen luottamusmiehille tällainen tavoiteohjelma olisi tarpeen myös puolueen rivijäsenille, jotta heille nykyistä paremmin selviäisi, mitkä ovat SDP:n konkreettiset tavoitteet ja mihin SDP pyrkii.

Ensimmäisenä aloitteena tällaisen laajan tavoiteohjelman aikaansaamiseksi on pidettävä Pohjois-Karjalan Sos.-dem. piiri-toimikunnan tekemää aloitetta puoluekokoukselle SDP:n yleis-

- poliittiseksi kannanotoksi. Tässä aloitteessa esitetään mm., että
- valtion yritystoimintaa on laajennettava,
 - yritysdemokratiaa on kehitettävä,
 - valtiosääntöä on demokratisoitava siten, että epädemokraattiset määrävähemmistösäädökset poistetaan ja tuotantovälineiden omistukselta poistetaan perustuslain suoja,
 - julkista valtaa ei tule käyttää kapitalistisen yhteiskunnan tukemiseen, vaan kapitalismin synnyttämiä vaurioita paikkailevasta hyvinvointipolitiikasta on edettävä yhteiskunnan rakenteita pysyvästi muuttavaan sosialistiseen politiikkaan,
 - sosialidemokraattien uudistuspolitiikka ei ole mahdollista ilman laajaa rintamaa, jossa yhdistyvät työväenpuolueiden, ammattillisen työväenliikkeen ja muiden näitä tavoitteita kannattavien yhteiskunnallisten liikkeiden ja ryhmien voimat.

Tämä esitys sisäpoliittiseksi asiakirjaksi monilta osin pitää nämä luetteleman tavoitteet sisällään ja sinällään on käyttökelpoinen paperi, ja kannatan täällä tehtyjä muutosesityksiä, jotka tähtäävät sisäpoliittisen asiakirjan täsmentämiseen niiltä osin kuin siinä on epätarkkuuksia ja nimenomaan näitä edellä luettelemiani tavoitteita saavutettavaksi.

Esitänkin puoluekokoukselle, että se hyväksyisi Pohjois-Karjalan Sos.-dem. Piiritoimikunnan aloitteen SDP:n yleispoliittiseksi kannanotoksi.

Uuno Nokelainen (Uusimaa): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tämän sisäpoliittisen julkilausumaehdotuksen osalta olisin kiinnittänyt huomiota vain pariin näkökohtaan. Yleispiirittäänhän tämä on useilta osiltaan erittäin hyvä ja monet mistä täydennysehdotuksista, joita täällä käsittelyn kuluessa on tehty, tekisivät tästä kyllä vielä paremman.

Sivulla 4 on 4. kohta, jossa puhutaan aluepolitiikasta. Siellä on kohta, jossa sanotaan, että »Aluepolitiikan tulee kattaa koko maa ja perustua yhteiskuntapolitiikan kaikki lohkot käsittävään suunnitteluun.» Kun yleisessä kielenkäytössä puhutaan aluepolitiikasta, sillä useimmiten tarkoitetaan sellaisia alueita, jotka ovat heikoimmin kehittyneet maan jossakin osassa. On kuitenkin otettava huomioon, että tällaista alueellista kehittämistarvetta on myös niillä alueilla, joiden jotkut osat saattavat olla erittäin korkealla elintasolla. Tässä yhteydessä viitataan niinkin hyvinvointialueeksi laskettavaan alueeseen kuin Uusimaa. Sielläkin on erittäin suuria toimeentuloeroja ja hyvin paljon sellaisiakin vaikeuksia, jotka katsotaan vain ns. kehitysalueiden vaikeuksiksi.

En tee tähän mitään muutosesitystä tietenkään, mutta ilmaisen mielihyväni, että tällainen kohta kokonaisvaltaisen aluepolitiikan

toteuttamiseksi tähän sisältyy ja toivon, että sitä toteutettaessa otetaan huomioon myös näiden hyvinvointialueiden huonosti voivat paikkakunnat.

Toinen kohta on täällä sivulla 9. Se on kolmas alkava kappale, jossa puhutaan työväen urheiluliikkeen eheytyspyrkimyksistä. Annan tunnustuksen menettelytapavaliokunnalle siitä, että se on tähän alkuperäiseen versioon lisännyt mielestäni erittäin tärkeän kohdan. Sosialidemokraattinen puolue ja sosialidemokraattinen työväenliike ovat viime vuosikymmenen aikana erittäin voimakkaasti pyrkineet voimien kokoamiseen. Meillä on kuitenkin alue, johon tässä ei ole päästy. Se on tämä urheilun alue. Olen tietoinen siitä, että osittain on saatettu jopa pyrkiä tietyillä kikkakonsteilla siirtämään tätä eheytykeskustelua ja sen toteuttamista tuonemmaksi. Menettelytapavaliokunnan ehdotus velvoittaa nyt kaikki sosialidemokraatit työskentelemään tämän eheyttämisen hyväksi, ja se on mielestäni myönteinen asia.

Olin kuitenkin halunnut täsmentää hiukan tätä kappaleen ensimmäistä virkettä lisäämällä sinne sanat »itsenäiseen työläisurheilun keskusjärjestöön», jolloin tämä alkuosa kuuluu seuraavasti:

»Työväenliikkeen eheytyspyrkimysten tärkein jäljellä oleva tavoite on työväen urheiluliikkeen kokoaminen yhteen itsenäiseen työläisurheilun keskusjärjestöön.» Kiitos!

Olli Helminen (puolueneuvosto): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Haluaisin tehdä pienen lisäyksen tähän puoluekokouksen sisäpoliittisen julkilausuman »Lähivuosien uudistuspolitiikan tavoitteet» kohtaan 6 sivulla 6 ja 4. kappaleeseen, tähän, jossa puhutaan näistä reppufirmoista. Mehän emme taistele näitä työntekijöitä vastaan, vaan heidän oikeuksiensa puolesta. Jottei tätä kappaletta väärin ymmärrettäisi, haluaisin, että tähän kappaleen loppuun lisättäisiin seuraavaa:

»Muutoksen yhteydessä on työntekijät siirrettävä yrityksen normaaliin työsuhteeseen.»

Sihteerin tehtäviä ryhtyivät tässä vaiheessa hoitamaan Juhani Hietanen ja Risto Savolainen.

Jukka Gustafsson (Pohjois-Häme): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Täällä on tehty erittäin paljon hyviä muutosesityksiä. Lopuksi toveri Uno- Nokelainen teki tarkentavan esityksen työväen urheiluliikkeen eheyttämisen tärkeydestä. Pyydän saada kannattaa hänen tekemäänsä esitystä.

Toiseksi haluaisin palauttaa mieliimme mielestäni keskeisimmän ja tärkeimmän muutos- ja lisäysesityksen, jonka toveri Klaus Mäkelä täällä on tehnyt. Puoluekokouksemme tunnus on

»Kansanvallan puolesta». Kansanvallan keskeisin elin on eduskunta. Meidän tulee myös tässä puoluekokouksessa tarkentaa tämä taistelukysymys niin että se ohjaa meitä kaikkia ja myös puolueen johtoa toimimaan tämän tavoitteen puolesta.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Totean, että keskustelun kuluessa ovat muutosehdotuksia tehneet Lauri Nordberg, Veikko Halonen, Klaus Mäkelä, Jouko Skinnari, Olavi Hiirikoski ja Aarne Laurila. Näitä ehdotuksia on kannatettu.

Edelleen on Uno Nokelainen tehnyt muutosehdotuksen. Tätä ehdotusta ei havaitakseni ole kannatettu.

Kokouksesta: Juuri kannatettiin.

Puheenjohtaja: Tämän vuoksi kysyinkin, koska en sitä huomannut. Totean siis, että Nokelaisen ehdotusta on kannatettu ja näin ollen ehdotus tulee mukaan.

Sen sijaan on toveri Helminen tehnyt myös ehdotuksen, mutta koska hänellä on puolueneuvoston jäsenenä tässä kokouksessa ainoastaan puheoikeus mutta ei esitysoikeutta, tämä ehdotus raukeaa.

Voinemme menetellä siten, että esityksen 131 käsittely keskeytetään ja tehdyt kannatetut muutosesitykset lähetetään menettelytapavaliokuntaan.

Asian käsittely keskeytettiin.

Esitys 131 lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Menettelytapavaliokunta kokoontuu välittömästi.

Merkittiin.

Puhetta ryhtyi johtamaan Keijo Liinamaa.

VALIOKUNTIEN ESITYKSIÄ

Menettelytapavaliokunnan mietintö erityisponsista ja kannanotoista. Esitykset 32, 38, 91, 98,108, 109, 114, 132—134

Puheenjohtaja: Otetaan tämän jälkeen käsiteltäväksi jaetussa monisteessa oleva menettelytapavaliokunnan esitykset erityisponssiksi ja kannanotoiksi.

Ehdotan, että nämä käsitellään kohta kohdalta sitä mukaan kuin ne esitellään.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.
Sosiaalinen asuntopolitiikka, esitys 38

Johannes Koikkalainen (menettelytapavaliokunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tästä monisteesta on jäänyt pois asia n:o 38, joka oli lähetetty menettelytapavaliokuntaan. Menettelytapavaliokunta esittää seuraavaa:

Esitys lähetettiin menettelytapavaliokuntaan siltä osin kuin se koski valtion rakennusaineteollisuutta. Menettelytapavaliokunta toteaa, että esitys on huomioitu puoluekokouksen antamassa sisäpoliittisessa julkilausumassa.

Puheenjohtaja: Voidaanko hyväksyä tämä menettelytapavaliokunnan toteamus, että esitys on huomioitu puoluekokouksen antamassa sisäpoliittisessa julkilausumassa.

Menettelytapavaliokunnan kannanotto esityksen 38 osalta hyväksyttiin.

SDP:n johtavien virkailijoiden osallistuminen hallitusyhteistyöhön, esitys 98

Johannes Koikkalainen: Toveri puheenjohtaja. Esitys n:o 98 SDP:n johtavien virkailijoiden osallistuminen hallitusyhteistyöhön. Puoluekokous katsoo, ettei puoluesihteerä tule valita valtioneuvoston jäseneksi, elleivät erityisen painavat syyt sitä vaadi.

Menettelytapavaliokunnan ehdotus hyväksyttiin keskustelutta.

Urheilujärjestöjen katto-organisaation luominen, esitykset 108—109

Johannes Koikkalainen: Urheilujärjestöjen katto-organisaation luominen. Esitykset 108—109. Puoluekokous toteaa, että kysymys liikunnasta ja työväen urheiluliikkeestä käsitellään sisäpoliittisessa julkilausumassa. Puolueen liikuntapoliittinen ohjelma on uudistettava tältä pohjalta.

Menettelytapavaliokunnan ehdotus hyväksyttiin keskustelutta.

SDP:n liittyminen Suomen Rauhanpuolustajat -järjestöön, esitys 114

Johannes Koikkalainen: SDP:n liittyminen Suomen Rauhanpuolustajat -järjestöön, esitys 114. Puoluekokous yhtyy puoluetöimikunnan asiasta antamaan lausuntoon.

Puheenjohtaja: Menettelytapavaliokunnan ehdottama kannanotto hyväksyttäneen?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Menettelytapavaliokunnan ehdotus hyväksyttiin. SDP:n osuuskappapoliittiseen ohjelmaan liittyvä erillinen päätöslausuntoehdotus suhtautumisesta työväenliikkeen omaan yritystoimintaan

Johannes Koikkalainen: Sosialidemokraattinen puolue toimii yhteiskuntaelämän kansanvaltaistamiseksi tavoitteenaan tasa-arvon lisääminen. Eräs osa tätä toimintaa on työväenliikkeen suorassa omistuksessa olevan osuustoiminnallisen ja muun yritystoiminnan kehittäminen.

Puoluekokous pitää tärkeänä että puolueen jäsenet antavat tukensa työväenliikkeen oman yritystoiminnan kehittämiseksi ja asettavat omia ratkaisuja tehdesään työväenliikkeen yritykset etusijalle sekä kiinnittävät erityistä huomiota puolueen ja työväenliikkeen omien yritysten väliseen yhteistoimintaan sekä sosialidemokraattien toimintaan näissä laitoksissa.

Puheenjohtaja: Halutaanko keskustella?

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Kannanotto hyväksyttäneen yksimielisesti.

Hyväksyttiin.

Menettelytapavaliokunnan esitys ponneksi työelämän uudistamishojelman yhteyteen, esitys n:o 32

Johannes Koikkalainen: Puoluekokous toteaa, että ohjelman toteuttamisen tulisi tapahtua määrätietoisesti yhteisymmärryksessä ammattiyhdistysliikkeen kanssa.

Menettelytapavaliokunnan kannanotto hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

Jussi Pikkusaaren esitys työajan lyhentämisestä käytävästä perusteellisesta keskustelusta työväenliikkeessä

Johannes Koikkalainen: Menettelytapavaliokunta viittaa sisäpoliittiseen julkilausumaan.

Keskustelu:

Jussi Pikkusaari (Helsinki): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Asiassa »Työelämän uudistamishojelma» esittämäni ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti eikä sitä lähetetty menettelytapavaliokuntaan. Asiassa on tapahtunut erehdys. Pyydän poistamaan sen tästä paperista.

Puheenjohtaja: Asia poistetaan tästä paperista.

Todettiin.

Kulttuuri- ja koulupoliittisen valiokunnan käsittelemään asiaan liittyvä ponsi

Johannes Koikkalainen: Työväestön kulttuuritoimintojen parhaimmat edellytykset toimitilojen osalta luodaan työväentaloilla. Viime vuosina on taloudellisten edellytysten puuttumisen vuoksi useita työväentaloja jouduttu hävittämään. Puoluekokous kehottaa puolueitoimikuntaa mitä pikimmin tutkimaan ne mahdollisuudet, millä yhteiskunnan tuen turvin voidaan taata vielä jäljellä olevien työväentalojen olemassa olo. Täten varmistetaan työväestön luovan kulttuuritoiminnan edistyminen ja kehittyminen.

Menettelytapavaliokunta esittää ponnien hyväksyttäväksi.

Ponsi hyväksyttiin yksimielisesti keskustelutta.

Puoluedemokratia turvattava, esitys 91

Johannes Koikkalainen: Menettelytapavaliokunnan ponsiesitys:

Puolueen jäsenen oikeudet ja velvollisuudet määritellään puolueen säännöissä. Asiaa koskevat muutokset on käsiteltävä mahdollisen sääntöuudistuksen yhteydessä. Jäsenen oikeuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota järjestötoiminnan uudistamistyössä.

Keskustelu:

Juha Mäkinen (Uusimaa): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Tässä kokouksessa alkaa esiintyä eräitä varsin kummallisia piirteitä. Tarkoitin sitä tapaa, millä on käsitelty taas kertaalleen esillä oleva Keravan Sosialistikilta r.y:n aloite n:o 91 »Puoluedemokratia turvattava».

Aluksi puolueitoimikunta oli sitä mieltä, että aloite kuitataan puolueen ohjelmatyötä kehittämällä. Sitten järjestävä valiokunta palauttaa aloitteen järjestöasiain valiokunnalle uudelleen harkittavaksi estäen päätöksenteon. Tämän jälkeen järjestävä valiokunta lähettääkin esityksen menettelytapavaliokuntaan ja estää kokousta taas tekemästä päätöstä asiasta. Lopuksi menettelytapavaliokunta keksiikin, että sääntöihin nämä oikeudet olisikin kirjattava, sen jälkeen kun kokousväkikin on todistanut, että rangaistuksia ja velvoitteita on kovennettu, mutta oikeuksista ei muuten ole puhuttu mitään.

Hyvät toverit. Puolueen jäsenistö tarvitsee julistusta, joka turvaa heidän perusoikeutensa. Aloitteessa edellytetään, että puolueitoimikunta valmistaa tästä asiakirjan seuraavaan puoluekokoukseen. Siellä se aivan hyvin voidaan liittää sääntöihin. Aina parempi! Nyt kuitenkin kokousta ei saa estää lausumasta tästä kannasta.

Toveri puheenjohtaja. Esitän nyt neljännen kerran tässä kokouksessa, että Keravan aloite 91 hyväksyttäisiin sellaisenaan. Kiitos, hyvät toverit!

Olli Ojala peruutti puheenvuoronsa.

Kaarina Suonio (Helsinki): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Kannatan tässä kokouksessa nyt kolmatta kertaa tämän aloitteen hyväksymistä alkuperäisessä muodossaan. Olen samaa mieltä, että tällaisen jäseäfen oikeuksia koskevan asiakirjan tarpeellisuus on käynyt ilmeiseksi jo tässäkin kokouksessa. Menettelytavat ovat olleet tämän asian kohdalla varsin monivaiheiset ja nimenomaan sellaiset, että on yritetty välttää suoraa päättämistä asiasta. Tuntuu siis siltä, kuin puolueen kokousedustajienkin oikeudet olisivat jollakin tavalla vaarassa.

Sääntövaliokunnan jäsenenä vakuutan, että tämä menettelytapa valiokunnan vastaus, joka teillä paperissa on edessänne, ei ole tyydyttävä. Nimittäin puolueen säännöissä ei ole kirjattu jäsenten oikeuksia. Puolueen säännöissä on jäsenten velvollisuudet ja myös kurinpitotoimet niissä tapauksissa, joissa näitä velvollisuuksia ei noudateta. Puolueen jäsenten oikeudet siinä mielessä, kuin tarkoitetaan tässä keravalaisten aloitteessa, eli oikeudet, jotka muodostavat järjestödemokratian pohjan, vaativat oman erillisen asiakirjansa. Niitä siis ei ole puolueen säännöissä, ja tämä aloite tulisi hyväksyä.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on Juha Mäkinen Kaarina Suonion kannattamana tehnyt menettelytapavaliokunnan ehdotuksesta poikkeavan esityksen eli ehdottanut, että Keravan Sosialistikillan esitys 91 voitaisiin hyväksyä. Tämä esitys kuuluu: »Edellä olevan perusteella esitämme puoluekokoukselle, että se päättäisi velvoittaa puoluetoimikunnan laatimaan luonnoksen SDP:n tavallisen rivijäsenen oikeuksia koskevaksi julistukseksi seuraavalle puoluekokoukselle.» Onko selostus oikea?

Selonteko oli oikea.

Päätettiin äänestää asiasta.

Äänestysesitys

Puheenjohtaja: Teen seuraavan äänestysesityksen: Ne, jotka kannattavat menettelytapavaliokunnan ehdotusta, nostavat ensin korttinsa, ja sen jälkeen nostavat korttinsa ne, jotka kannattavat Mäkisen tekemää ehdotusta.

Äänestysesitys hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Pyydän ääntenlaskijoita paikoilleen. Kutsutaan varmuuden vuoksi kokousedustajat kahvilasta kokous-saliin.

Toistan vielä niille puoluekokousedustajille, jotka ovat vasta saliin tulleet, että kysymys on menettelytapavaliokunnan erityis-ponsista ja kannanotoista sivulla 2 esityksestä 91: Puoluedemo-kratia turvattava. Keskustelun kuluessa on tehty menettelytapa-valiokunnan ehdotuksesta poikkeava ehdotus. Juha Mäkinen Kaa-rina Suonion kannattamana on ehdottanut, että tällä kohtaa hy-väksyttäisiin Keravan Sosialistikillan esitys, että puoluetomikun-ta velvoitettaisiin laatimaan luonnos SDP:n tavallisen rivijäsenen oikeuksia koskevaksi julistukseksi seuraavalle puoluekokouksel-le. Asiasta on suoritettava koeäänestys.

Selostus todettiin oikeaksi ja päätettiin toimittaa koeää-nestys.

Koeäänestysesitys

Puheenjohtaja: Teen seuraavan koeäänestysesityksen. Ne, jotka kannattavat menettelytapavaliokunnan ehdotusta, nostavat korttinsa ensin ja sen jälkeen ne, jotka kannattavat Mäkisen ehdotusta.

Koeäänestysesitys hyväksyttiin.

Koeäänestys ja päätös

Puheenjohtaja: Ne, jotka kannattavat menettelytapavali-o-kunnan ehdotusta, nostavat korttinsa ensin.

Näin tapahtui.

Puheenjohtaja: Ovatko ääntenlaskijat arvioineet? Kor-tit alas! — Ne, jotka kannattavat Mäkisen ehdotusta, kortit ylös.

Tämän tapahduttua totesi

Puheenjohtaja: Jälkimmäinen on selvä vähemmistö.

Välihuutoja: Ei ole!

Puheenjohtaja: Suoritetaan asiassa varsinainen äänestys

Edustajakorttiäänestys

Puheenjohtaja: Äänestys aloitetaan alusta.

Äänestysesitys

Puheenjohtaja: Teen seuraavan äänestysesityksen. Ne, jotka kannattavat menettelytapavaliokunnan esitystä, nostavat ensiksi edustajakorttinsa, ja sen jälkeen ne, jotka kannattavat Mäkisen ehdotusta.

Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestys ja päätös

Puheenjohtaja: Ne, jotka kannattavat menettelytapavaliokunnan esitystä, kortit ylös, ja ääntenlaskijat suorittavat äänten laskennan.

Kortit nostettiin.

Puheenjohtaja: Äänet on laskettu. — Tämän jälkeen kortit ylös, jotka kannattavat Mäkisen ehdotusta.

Äänestyksen päätyttyä totesi

Puheenjohtaja: Äänestyksessä on annettu 256 ääntä. Menettelytapavaliokunnan ehdotus on saanut 151 ääntä ja Mäkisen ehdotus 104 ääntä, joten menettelytapavaliokunnan kanta tulee kokouksen päätökseksi.

Äänestyksen tulos merkittiin pöytäkirjaan.

Menettelytapavaliokunnan esitykset kannanotoiksi esityksistä 132—134

Johannes Koikkalainen (menettelytapavaliokunta): Menettelytapavaliokunta katsoo, että esitys sisäpoliittiseksi julkilausumaksi kattaa esityksen 132 ja yhtyy puoluetolimikunnan lausuntoon.

Puheenjohtaja: Menettelytapavaliokunnan toteamus voitaneen hyväksyä.

Hyväksyttiin.

Johannes Koikkalainen: Esitys 133. Menettelytapavaliokunta katsoo, että esityksessä mainitut näkökohdat on otettu huomioon käsiteltäessä esityksiä ohjelmatyön uudistamiseksi ja sisäpoliittiseksi julkilausumaksi, joten tässä voidaan yhtyä puoluetolimikunnan lausuntoon.

Puheenjohtaja: Menettelytapavaliokunnan ehdotus voitaneen hyväksyä.

Hyväksyttiin.

Johannes Koikkalainen: Esitys 134. Menettelytapavaliokunta katsoo, että esityksessä mainitut asiat on otettu huomioon sisä- ja ulkopoliittisessa julkilausumassa.

Puheenjohtaja: Kokous voinee yhtyä menettelytapavaliokunnan kantaan.

Hyväksyttiin.

Menettelytapavaliokunnan ponsiesitys maatalouspolitiikasta

Johannes Koikkalainen: Puoluekokous pitää tärkeänä toimintaa maa- ja metsätalouden kehittämiseksi ja pienviljelijäväestön hyväksi. Puolueen maaseutuvaltuuskunnan organisaatiota on tehostettava ja tässä yhteydessä selvitettävä toimitsijakysymys. Maatalouspoliittista ja metsäpoliittista ohjelmatyötä on jatkettava täsmentäen tavoitteita erilliskysymyksissä.

Menettelytapavaliokunnan ehdotus hyväksyttiin keskustelutta.

Ponsiehdotus Tampereen Työväen Teatterista

Puheenjohtaja: Seuraava ponsiehdotus!

Johannes Koikkalainen: Teatteritaiteen kehittäminen on turvattava järjestämällä mm. maan ainoalle ammatilliselle työväen näyttämölle Tampereen Työväen Teatterille sen asemaa ja merkitystä vastaavat toimintaolosuhteet. Työväenliikkeen näkemyksen täysipainoinen esille tulo teatterista ja sen hallinnosta myös vastaisuudessa on turvattava.

Menettelytapavaliokunnan ponsiehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen menettelytapavaliokunta kokoontuu välittömästi.

Sääntövaliokunnan mietintö esityksen n:o 116 14 §:n koskevaksi ehdotukseksi.

Puheenjohtaja: Sääntövaliokunta on valmisteellut tästä esityksen, joka on jaettu, ja sääntövaliokunnan puheenjohtaja Per-Erik Förarsilla on puheenvuoro.

Per-Erik Förars (sääntövaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Eilisessä käsittelyssä puolueen sääntöjen muutosesityksen 14 § ei saavuttanut vaadittavaa määränemmistöä. Vanhojen sääntöjen vastaava kohta jäi voimaan. Päätös oli sikäli varauksellinen, että sääntövaliokunnalle annettiin tehtäväksi tarkistaa päätöksen vaikutusta säännöksen muihin osiin. Tarkistus on suoritettu.

1 momentti on selvä. Siinä onkin kysymys vain selvennyksestä. Valiokunta katsoo, että tämä momentti asiallisesti jo hyväksyttiin eilisessä käsittelyssä.

2 ja 3 momenttien osalta oli eilisessä äänestyksessä kysymys siitä, säilyttävätkö nuorison järjestöt tähän astisen tulkinnan mukaan, SNK ja Kotkain Liitto sekä naiset, esitysoikeutensa puoluekokouksessa. Päätöksen mukaan tämä esitysoikeus säilyy.

Muilta osin on huomattava, että eilisellä päätöksellä ei ollut valiokunnan näkemyksen mukaan tarkoitus huonontaa kenen-

kään esityksessä mainitun asemaa. Valiokunta katsoo sen vuoksi, että voitaisiin hyväksyä säännökseen esitetyt lisäykset. Näitä ei asetettu kyseenalaiseksi. Toiseen momenttiin tulisi täten lisätä puoluetoimikunnan varajäsenet, joilla käytännössä on jo ollut tämä oikeus. Samalla olisi 3 momenttiin lisättävä läsnäolo- ja puheoikeutetuiksi SONK ja Raittiusliitto.

Toveri puheenjohtaja! **Puolueen sääntöjen 14 §:n sanamuoto esitetään hyväksyttäväksi** monisteen mukaisesti. Mikäli on jaettu kaksi monistetta, on kysymys monisteesta numero 1.

Näin ollen 14 §:n sanamuoto hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

»Puolueen säännöt. 14 §. Puhe-, esitys- ja äänioikeus puoluekokouksessa on jokaisella valtuutetulla kokousedustajalla, joka on valittu jäljempänä määrättyllä tavalla.

Puhe- ja esitysoikeus puoluekokouksessa on puoluetoimikunnan jäsenillä ja varajäsenillä, puolueen tilintarkastajain puheenjohtajalla, sosialidemokraattisten naisten ja sosialidemokraattisen nuorison keskusjärjestöjen edustajilla sekä puolueen eduskuntaryhmän edustajalla.

Läsnäolo- ja puheoikeus puoluekokouksessa on puoluepuoleiston ja eduskuntaryhmän jäsenillä, puolueeseen kuuluvilla valtiopuoleiston jäsenillä, puoluetoimistoa edustavilla valtuutetuilla toimitsijoilla, piiritoimikuntien edustajilla ja piirisihteereillä, puoluelehtien valtuutetuilla edustajilla, Suomen Sosialidemokraattisen Opiskelijanuorison Keskusliitto ry:n ja Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto ry:n valtuutetuilla edustajilla sekä kotimaisilla ja ulkomaisilla kutsuvierailla.»

Puheenjohtaja: Kiitoksia Pärre Förars! Puolueen sääntöjen hyväksyminen nyt esitetyssä muodossa edellyttää kahden kolmasosan enemmistön saamista. Voidaanko sääntövaliokunnan ehdotus hyväksyä yksimielisesti?

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Työjärjestyksen 23. kohta on loppuun käsitelty.

Pöytäkirjan painattamis- ja jakelutapa

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen otetaan käsiteltäväksi esityslistan asia 25. Päätetään pöytäkirjan painattamis- ja jakelutavasta. Järjestelevä valiokunta ehdottaa, että pöytäkirja painetaan ja lähetetään perusjärjestöille. Voidaanko tällainen menettely hyväksyä?

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Työjärjestyksen 25. kohta on loppuun käsitelty.

Puheenjohtaja: Sen johdosta, että menettelytapavaliokunta pitää parhaillaan kokousta, on meidän pidettävä 15 minuutin tauko. Kokousta jatketaan varttia vailla kaksitoista.

Kokous keskeytettiin kello 11.30.

Kokousta jatkettiin kello 12.00.

Puhetta johti Erkki Vasama ja sihteereinä toimivat Martti Aberg, Risto Savolainen ja Juha Hietanen.

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu! Puheenvuoro on menettelytapavaliokunnan puheenjohtajalla.

Valiokuntien esityksiä

Menettelytapavaliokunnan mietintö esityksestä n:o 131

Johannes Koikkalainen (Puolueneuvoston puheenjohtaja): Toveri puheenjohtaja! Menettelytapavaliokunta on käsitellyt täällä tehdyt muutosesitykset sisäpoliittiseen julkilausumaan ja on päätöksensä tuloksena hyväksynyt useimmat tehdyistä muutosesityksistä. Valitan ensiksi, että kun tuhannet ovat valmistautuneet marssia varten, johon meidänkin pitäisi kerääntyä, niin emme ajan puutteen takia ole voineet esityksiämme monistaa, vaan pyydän, että kokousosanottajat seuraisivat mahdollisimman tarkasti esittämääni ja näin pyrittäisiin voittamaan aikaa.

Klaus Mäkelä on tehnyt toisen sivun kolmannen kappaleen jatkoksi esityksen, joka kuuluu: »Julkisen hallinnon demokraattisuuden vahvistamiseksi on vahvistettava hallintokoneiston parlamentaarista valvontaa. Kansan valitsemasta eduskunnasta on kehitettävä keskeinen valtioelin, jonka rinnalla ei ole muita sen kanssa kilpailevia valtioelimiä.»

Menettelytapavaliokunta esittää tämän hyväksyttäväksi.

Sivun 3 toiseksi viimeiseen kappaleeseen, jossa sanotaan: »Liikepankit ja vakuutuslaitokset säätiöineen on saatettava yhteiskunnan hallintaan», on Hiirikoski tehnyt muutosesityksen, joka kuuluu seuraavasti: »Liikepankit ja vakuutuslaitokset säätiöineen sekä eläkevakuutusyhtiöt rahastoineen otetaan valtion omistukseen.»

Menettelytapavaliokunta on aikaisemmin jo keskustellut tästä asiasta varsin pitkään ja tälläkin kertaa asiaa vielä tutkittiin ja tultiin siihen tulokseen, että menettelytapavaliokunta pysyy kan-

nassaan ja esittää kysymyksen, joka pitää sisällään tarvittavat toimintaohjeet puolue-elimille tulevaisuutta silmällä pitäen tässä asiassa.

Toiseksi Hiirikoski esittää saman sivun ja saman kappaleen viimeiseen virkkeeseen muutoksen. Tämä valiokunnan esitys kuuluu: »Suomen Pankin asemaa on selvitettävä silmällä pitäen hallituksen vaikutusvallan lisäämistä pankin toiminnassa», ja Hiirikosken esitys: »Suomen Pankin asemaa on selvitettävä ja sitä koskevaa lainsäädäntöä uudistettava siten, että tärkeät raha- ja valuuttapolitiittiset päätökset saatetaan hallituksen ratkaistavaksi.» Kysymys on varsin tärkeä. Valiokunnassa tunnettiin myötämielisyyttä Hiirikosken esitystä kohtaan. Kuitenkin tämä asia on parhaillaan selvitettävänä puolue-elimissä, ja aivan lähiaikoina puoluetuomikunta joutuu tekemään siitä päätöksiä. Tämän johdosta menettelytapavaliokunta katsoo, että kokous hyväksyisi menettelytapavaliokunnan asiasta tekemän esityksen.

Toveri Skinnari on tehnyt kolmannen sivun viimeiseen kappaleeseen muutosesityksen. Alkuperäinen teksti kuuluu: »Lainsäädäntöä on kehitettävä siten, että valtiovalta saa nykyistä monipuolisemmat välineet ja täydellisemmät valtuudet hintojen ja maksujen kurissa pitämiseksi», **Skinnarin muutosesitys:** »**Lainsäädäntöä on kehitettävä siten, että valtiovalta saa nykyistä monipuolisemmat välineet ja valtuudet tarvittaessa täydelliseen hintasulkuun asti**» — tämä on tekstissä uutta — »**hintojen ja maksujen kurissa pitämiseksi.**»

Menettelytapavaliokunta esittää tämän hyväksymistä.

Sen jälkeen sivu 4 toisen kappaleen ensimmäinen virke, joka kuuluu: »Pienituloisten asumiskustannuksia on alennettava kehittämällä lainoitus- ja asuntotukijärjestelmää siten, että erityisesti pääomamenojen osuutta asumiskustannuksista saadaan vähennetyksi mm. laina-aikoja nykyisestä pidentämällä.» **Toveri Halonen on esittänyt välittömästi tähän jatkoksi virkkeen:** »**ja korkotasoa asuntolainojen osalta alentamalla.**»

Menettelytapavaliokunta esittää, että Halosen esitys hyväksyttäisiin, kuitenkin siten, että sana »korkotasoa» muutettaisiin »korkoja asuntolainojen osalta alentamalla.»

Seuraavaksi sivu 9 kohdan 11 loppuun toveri Laurila on esittänyt uuden kappaleen:

»**Taloudelliset ja sosiaaliset esteet sekä asenteet, jotka rajoittavat nimenomaan vähävaraisten osallistumista siviisiharrastuksiin ja kulttuuripalvelusten käyttöön, on järjestelmällisesti selvitettävä ja poistettava. Erityisen tärkeää tämä on niiden ihmisten**

kohdalta, jotka muuttoliikkeessä ovat joutuneet uuteen, henkisesti usein vieraannuttavaan ympäristöön.»

Menettelytapavahokunta esittää tämän hyväksymistä.

Toveri Nordberg on tehnyt lisäesityksen sivun 9 tähtien jälkeen ensimmäiseen kappaleeseen. Hän esittää: »Edellytyksenä hallitustyölle porvarillisten puolueiden kanssa on kuitenkin pidettävä laajojen kansanvaltaisten uudistusten toteuttamista selkeästi yksilöidyn, ennalta sovitun ohjelman pohjalta.»

Menettelytapavahokunta esittää esityksen hyväksymistä.

Edelleen tähtien jälkeen kolmanteen kappaleeseen, jossa puhutaan työväen urheiluliikkeen ja järjestöjen yhdistämisestä, toveri Nokelainen on tehnyt lisäehdotuksen, joka liittyisi seuraavaan kohtaan: »Sosialidemokraattinen puolue on valmis myötävaikuttamaan työväen urheilun kokoamiseen puoluetuimikunnan 15.11. 1974 päätöksen mukaisesti». Tähän tulisi: »...kokoamiseen yhteen itsenäiseen työläisurheilun keskusjärjestöön». Valiokunta katsoi, että valiokunnan esitys on loppuun saakka harkittu ja esittää muutosehdotuksen hylkäämistä.

Hyvät toverit! Muutosesitykset olivat tässä. Toivon, että näiden menettelytapavaliokunnan päätösten jälkeen sisäpoliittinen julkilausuma voitaisiin hyväksyä.

Olavi Hiirikoski (Uusimaa): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokoustoverit! Menettelytapavahokunta on voinut ottaa huomioon hyvin huomattavan määrän näitä hyviä esityksiä, joita keskustelun aikana tehtiin. Pidän hyvin valitettavana, että niitä hyvin keskeisiä ja hyviä ehdotuksia, jotka tein, ei ole voitu hyväksyä. Kun lähdän siitä, että menettelytapavahokunta kuitenkin on läpileikkaus puoluekokousedustajista, niin voimme olettaa, että esitykseni eivät kuitenkaan äänestyksessä menisi läpi, jonka johdosta perun tekemäni ehdotuksen.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on esitetty, että tämä julkilausuma hyväksyttäisiin eikä ennen nuijan kopasta ole myöskään pyydetty puheenvuoroja kirjallisesti, joten puoluekokous hyväksyy esityksen yksimielisesti. (Liite 14)

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Työjärjestyksen 24. kohta on sisäpoliittisen julkilausuman osalta loppuun käsitelty.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja: Ennen kuin annan puheenvuoron menettelytapavaliokunnan puheenjohtajalle ilmoitan, että vahtimestarit

pyytävät jokaista ottamaan omat tavaransa, kun poistuvat talosta.

Edelleen ilmoitetaan, että järjestäytymispaikalle ei ole joukkokuljetusta. Kulkue lähtee tasan kello 13. Ne, jotka katsovat, etteivät voi tai jaksa osallistua kulkueeseen, voivat siirtyä suoraan juhlapaikalle.

Valiokuntien esityksiä

Menettelytapavaliokunnan mietintö presidenttikysymyksestä

Johannes Koikkalainen (Puolueneuvoston puheenjohtaja):
Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Sisäpoliittisessa julkilausumassa todettiin, että presidenttikysymys on irrotettu siitä. Teen seuraavan menettelytapavaliokunnan esityksen puoluekokoukselle:

»Puoluekokous toteaa tyydytyksellä, että viime kokouksen linjoittama suunta presidenttikysymyksessä on toteutunut, kun puolue on myötävaikuttanut tohtori Urho Kekkosen toimikauden jatkoon.

Tulevallakin puoluekokouskaudella on presidenttikysymys ratkaistava. Ottaen huomioon asian merkityksen eri ryhmien välisen poliittisen yhteistyön kannalta olisi eduksi, että presidenttikysymyksestä voitaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa saavuttaa yhteisymmärrys. Sosialidemokraattinen puolue katsoo, että presidentin vaali olisi toimitettava normaalilla tavalla valtiosäännön mukaisesti. Kun Suomen presidentti keskeisen sisäpoliittisen asemansa ohella johtaa maan ulkopoliittikkaa, on henkilövalinnassa päädytty ratkaisuun, joka mahdollistaa sisäisen yhteiskunnallisen uudistustyön ja menestyksellisen ulkopoliittikkamme jatkumisen. Näillä perusteilla sosialidemokraattinen puolue asettaa uudelleen ehdokkaakseen nykyisen tasavallan presidentin, tohtori Urho Kekkosen.

(voimakkaita suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Kokous hyväksyy presidenttiponnen yksimielisesti.

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Työjärjestyksen 24. kohta on loppuun käsitelty.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja: Kokouksessa on käytetty noin 300 puheenvuoroa, mikä todettaneen.

Varsinaisia korokepuheenvuoroja käytettiin 315.

Pöytäkirjanumeroituja puheenjohtajien puheenvuoroja oli 115 ja lisäksi numeroimattomia ainakin 50.

Näin laskettuna kokonaispuheenvuoromäärä oli 480.

Sen jälkeen kokous ilmoittaa vahtimestareille, että 'narikkaa' ei suostuta tyhjentämään, koska kukaan ei halua marssia matkailukujensa kanssa (kokouksessa hilpeyttä).

Merkittiin.

Puoluekokouksen päättämistoimet

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen luovutan puheenvuoron toveri Paasiolle.

Rafael Paasio: Hyvät toverit! Me olemme päättämässä tätä 30. puoluekokoustamme. Pyydän kiittää edustajia hyvästä työstä tässä kokouksessa. Täällä on käsitelty pitkä asialista päätökseen saakka, ja havaitsemme, että työtä on tehty puolueen etua silmällä pitäen sillä tavoin, että voimme olettaa siitä koituvan hyötyä ei vain puolueelle vaan koko maalle pitkiksi ajoiksi eteenpäin.

Kiitokset kaikille, jotka ovat huolehtineet kokouksen menestymisestä, sen työstä ja niistä palveluksista, jotka liittyvät aina tämän laatuiseen suureen kokoukseen. Edelleen esitän kiitokset Jyväskylän kaupungille siitä myönteisyydestä ja hyvästä tahdosta, jota kaupunki on osoittanut. Ja tietenkin on kiitettävä siitä kauniista säästä, joka nyt on saatu aikaan tänne Jyväskylään vastoin sääprofeettojen ennusteluja. Kiitäkäämme siitä myös kaupunkia.

Olemme valinneet puolueelle uusia, tuoreita tovereita, jotka varttuneempien rinnalla tulevat tästä lähin huolehtimaan puolueen poliittisesta johdosta. On todettava, että tämä vaali on sikäli merkittävä, että se on ikään kuin ikäkausien taitekohdassa, nuorempia voimia on tullut mukaan, niin kuin oikein on, ja meillä on syytä olettaa, että nämä tuoreemmat voimat liittyneinä vanhempaan väkeen onnistuvat oikealla tavalla johtamaan puoluetta, niin että se voimistuu ja kehittyy ja että sen työ on koituva koko Suomen kansalle siunaukseksi.

Me voimme hyvällä syyllä myös todeta, että tämän kokouksen henki on ollut erinomainen. Tiedämme, että puolueemme ulkopuolella on niitä ollut, jotka ovat odottaneet, että täällä kokouksessa käytäisiin noin kohtalainen kalapaliikki, vähän risaasiellä ja vähän risaää täällä, tuulta ja myrskyä niin kuin monissa muissa puolueissa. Tällä tavalla he olisivat saaneet tyydytystä sille ajatukselle, että sosialidemokraattinen puolue on onnettomuus tälle maalle. Nyt on kuitenkin käynyt niin, että nämä piirit ovat kärsineet, ikävä kyllä, tappion — heidän kannaltansa ikävä asia. Mutta me kai voimme tästä vetää sen johtopäätöksen, että sosialidemokraattinen puolue elää tässä suhteessa erikoisessa vaiheessa, nimittäin se on pitänyt muistissaan, mitä merkitsee työväenliikkeen hajanaisuus minä aikana tahansa. Me olemme läpikäyneet tämän, muistamme sen seuraukset ja sen takia me pidämme hyvää huolta siitä, että sosialidemokraattinen puolue on sekä terve että myös demokraattisella pohjalla, lujasti sillä kannalla, mitä se on ohjeekseen ja linjakseen määritellyt. (Suosionosoituksia.) Ja siinä suhteessa me emme ole tässä kokouksessa kajooneet puolueen linjaan sen muuttamismielessä. Olemme katso-neet, että tämä linja on aikanansa asetettu, se on tuottanut tuloksia, ja tiedämme, että uuden puoluejohdon mielipiteet ovat saman kaltaisia, toisin sanoen ovat sitä mieltä, että puolue noudattaa asettamaansa linjaa tästä eteenkin päin.

Hyvät toverit! Me olemme päättämässä tätä kokousta, niin kuin totesin. Tahtoisin erikoisesti kiinnittää huomiota tähän hetkeen sen vuoksi, että meidän edessämme on kiivas taistelun vaihe. On julistettu ylimääräiset valtiopäivävaalit suoritettaviksi, ja on oleva mielenkiintoista nähdä, millä tavalla Suomen valitsijat tulevat suhtautumaan niihin isoihin kysymyksiin, jotka ratkaisuvaiheessa ovat tulemassa kansan vastattavaksi.

Olen varma siitä, että sosialidemokraattinen puolue, sen jäsenistö ja sen kannattajisto on täysin selvillä siitä, mitä tämä vaali merkitsee, ja on myös valmis kaikin voimin viemään puolueen voitolliseen päätökseen. Luulisin, että Suomen kannalta tämän tapainen tavoite on hyvin välttämätönkin, mutta myös hyvin terve vaatimus, sillä puolueella, jonka koko jo on niin suuri kuin me tiedämme, on vastuuta ei vain omasta puolueestansa vaan koko valtakunnasta ja tästä kansasta. Sen vuoksi puolueen toimintalinja on hakeutunut laajalle alueelle, myös sisäpolitiikan ulkopuolelle, ja sen vuoksi on tähdellistä, että myös vaaleissa nämä käsityskannat selvästi tulevat näkyviin.

Minä toivon, että kaikki täällä kokouksessa edustajina olleet vievät kotiseuduilleen terveisiä ja vakuutuksen siitä, että kaikki

merkit ovat olemassa sosialidemokraattisen puolueen voitolliseen kehitykseen, ja että myös ne, jotka täällä ovat seuranneet kokoustamme juhlamielessä, veisivät saman kaltaiset terveiset kotiin. Me tarvitsemme nyt kaikki kootut voimat, ja jos me niin teemme, että me saamme väkemme liikkeelle, niin ei ole olemassa mitään syytä epäillä, etteikö puolueen menestys ole oleva vakio. (Suosionosoituksia.)

Minä pyydän toistaa kaikki kiitokset, mitä edustajille täällä on tullut sanotuksi. Ehdotan, että me päätämme tämän kokouksen laulamalla yhteisesti Kansainvälisen työväen marssin.

Kokouksen osanottajat lauloivat Kansainvälisen.

Rafael Paasio: Julistan puolueemme 30. puoluekokouksen päättyneeksi.

Puoluekokous päättyi kello 12.25.

Kokouksen puolesta:

Puheenjohtajat:

Keijo Liinamaa
Erkki Vasama

Rafael Paasio

Kalervo Aattela
Thelma Ollila

Sihteerit:

Vesa Karvinen
Risto Savolainen

Martti Äberg

Juhani Hietanen
Risto Talonen

Olemme tarkistaneet Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen XXX puoluekokouksen pöytäkirjan ja todenneet sen kokouksen kulun ja siellä tehtyjen päätösten kanssa yhtäpitäväksi.

Per-Erik Förars

Antti Ahola

Anja Nurminen